

Publicatieblad

van de Europese Unie

C 8

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

55e jaargang
11 januari 2012

Nummer	Inhoud	Bladzijde
II	<i>Mededelingen</i>	

MEDEDELINGEN VAN DE INSTELLINGEN, ORGANEN EN INSTANTIES VAN DE EUROPESE UNIE

Europese Commissie

2012/C 8/01	Goedkeuring van de steunmaatregelen van de staten krachtens de artikelen 107 en 108 VWEU — Gevallen waartegen de Commissie geen bezwaar maakt ⁽¹⁾	1
2012/C 8/02	Mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de staatssteunregels van de Europese Unie op voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang verleende compensatie ⁽²⁾	4
2012/C 8/03	Mededeling van de Commissie — EU-kaderregeling inzake staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst (2011) ⁽²⁾	15
2012/C 8/04	Mededeling van de Commissie — Goedkeuring van de inhoud van een ontwerp-verordening van de Commissie betreffende de-minimissteun verleend aan diensten van algemeen economisch belang verrichtende ondernemingen ⁽²⁾	23

IV *Informatie*

INFORMATIE AFKOMSTIG VAN DE INSTELLINGEN, ORGANEN EN INSTANTIES VAN DE EUROPESE UNIE

Europese Commissie

2012/C 8/05	Wisselkoersen van de euro	28
-------------	---------------------------------	----

NL

Prijs:
3 EUR

⁽¹⁾ Voor de EER relevante tekst, behalve voor de producten die onder bijlage I van het Verdrag vallen

⁽²⁾ Voor de EER relevante tekst

2012/C 8/06	Bericht over gidsen voor goede praktijken van de Europese Unie	29
-------------	--	----

INFORMATIE AFKOMSTIG VAN DE LIDSTATEN

2012/C 8/07	Door de lidstaten verstrekte beknopte informatie inzake staatssteun die wordt toegekend overeenkomstig Verordening (EG) nr. 736/2008 van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen die visserijproducten produceren, verwerken en afzetten ⁽¹⁾	30
2012/C 8/08	Mededeling van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van het Koninkrijk der Nederlanden op grond van artikel 3, lid 2, van Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruik maken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen	31
2012/C 8/09	Mededeling van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van het Koninkrijk der Nederlanden op grond van artikel 3, lid 2, van Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruik maken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen	32
2012/C 8/10	Mededeling van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van het Koninkrijk der Nederlanden op grond van artikel 3, lid 2, van Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruik maken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen	33
2012/C 8/11	Mededeling van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van het Koninkrijk der Nederlanden op grond van artikel 3, lid 2, van Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruik maken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen	34
2012/C 8/12	Door de lidstaten verstrekte beknopte informatie inzake staatssteun die wordt toegekend overeenkomstig Verordening (EG) nr. 736/2008 van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen die visserijproducten produceren, verwerken en afzetten ⁽¹⁾	35

⁽¹⁾ Voor de EER relevante tekst

II

(Mededelingen)

MEDEDELINGEN VAN DE INSTELLINGEN, ORGANEN EN INSTANTIES VAN
DE EUROPESE UNIE

EUROPESE COMMISSIE

Goedkeuring van de steunmaatregelen van de staten krachtens de artikelen 107 en 108 VWEU**Gevallen waartegen de Commissie geen bezwaar maakt**

(Voor de EER relevante tekst, behalve voor de producten die onder bijlage I van het Verdrag vallen)

(2012/C 8/01)

Datum waarop het besluit is genomen	25.7.2011	
Referentienummer staatssteun	SA.32705 (11/N)	
Lidstaat	Hongarije	
Regio	—	—
Benaming van de steunregeling en/of naam van de begunstigde	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása – EMVA (1698/2005/EK 44. cikk)	
Rechtsgrondslag	„Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól” szóló 46/2009. (IV. 16.) FVM rendelet	
Type maatregel	Regeling	—
Doelstelling	Bosbouw, Plattelandsontwikkeling (AGRI), Bosbouw	
Vorm van de steun	Rechtstreekse subsidie	
Begrotingsmiddelen	Totaalbudget: 413 HUF (in miljoen) Jaarbudget: 137,67 HUF (in miljoen)	
Maximale steunintensiteit	80 %	
Looptijd (periode)	tot 31.12.2013	
Economische sectoren	Teelt van andere boomvruchten, kleinfruit en noten, Gemengd bedrijf	
Naam en adres van de steunverlenende autoriteit	Vidékfejlesztési Minisztérium Budapest Kossuth Lajos tér 11. 1055 MAGYARORSZÁG/HUNGARY	
Andere informatie	—	

De tekst van de beschikking in de authentieke ta(a)l(en), waaruit de vertrouwelijke gegevens zijn geschrapt, is beschikbaar op site:

http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/state_aids_texts_nl.htm

Datum waarop het besluit is genomen	25.7.2011	
Referentienummer staatssteun	SA.32706 (11/N)	
Lidstaat	Hongarije	
Regio	—	—
Benaming van de steunregeling en/of naam van de begunstigde	Erdő-környezetvédelmi intézkedések – EMVA (1698/2005/EK 47. cikk)	
Rechtsgrondslag	„Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről” szóló 124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet	
Type maatregel	Regeling	—
Doelstelling	Bosbouw, Milieubescherming, Plattelandsontwikkeling (AGRI)	
Vorm van de steun	Rechtstreekse subsidie	
Begrotingsmiddelen	Totaalbudget: 21 241,40 HUF (in miljoen) Jaarbudget: 7,08 HUF (in miljoen)	
Maximale steunintensiteit	100 %	
Looptijd (periode)	tot 31.12.2013	
Economische sectoren	Bosbouw	
Naam en adres van de steunverlenende autoriteit	Vidékfejlesztési Minisztérium Budapest Kossuth Lajos tér 11. 1055 MAGYARORSZÁG/HUNGARY	
Andere informatie	—	

De tekst van de beschikking in de authentieke ta(a)l(en), waaruit de vertrouwelijke gegevens zijn geschrapt, is beschikbaar op site:

http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/state_aids_texts_nl.htm

Datum waarop het besluit is genomen	18.10.2011	
Referentienummer staatssteun	SA.32707 (11/N)	
Lidstaat	Hongarije	
Regio	—	—
Benaming van de steunregeling en/of naam van de begunstigde	Nem termelő beruházások erdőterületen – erdőszerkezet átalakítása – EMVA (1698/2005/EK 49. cikk)	
Rechtsgrondslag	„Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről” szóló 139/2009. (X. 22.) FVM rendelet	
Type maatregel	Regeling	—
Doelstelling	Bosbouw, Milieubescherming	
Vorm van de steun	Rechtstreekse subsidie	
Begrotingsmiddelen	Totaalbudget: 11 034 HUF (in miljoen)	

Maximale steunintensiteit	100 %
Looptijd (periode)	tot 31.12.2013
Economische sectoren	Bosbouw
Naam en adres van de steunverlenende autoriteit	Vidékfejlesztési Minisztérium Budapest Kossuth Lajos tér 11. 1055 MAGYARORSZÁG/HUNGARY
Andere informatie	—

De tekst van de beschikking in de authentieke ta(a)l(en), waaruit de vertrouwelijke gegevens zijn geschrappt, is beschikbaar op site:

http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/state_aids_texts_nl.htm

Datum waarop het besluit is genomen	29.7.2011	
Referentienummer staatssteun	SA.32709 (11/N)	
Lidstaat	Hongarije	
Regio	—	—
Benaming van de steunregeling en/of naam van de begunstigde	Mezőgazdasági területek első erdősítése – EMVA (1698/2005/EK 43. cikk)	
Rechtsgrondslag	„Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól” szóló 88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet	
Type maatregel	Regeling	—
Doelstelling	Bosbouw, Plattelandsontwikkeling (AGRI)	
Vorm van de steun	Rechtstreekse subsidie	
Begrotingsmiddelen	Totaalbudget: 40 879,19 HUF (in miljoen) Jaarbudget: 13 262,39 HUF (in miljoen)	
Maximale steunintensiteit	80 %	
Looptijd (periode)	tot 31.12.2013	
Economische sectoren	Bosbouw	
Naam en adres van de steunverlenende autoriteit	Vidékfejlesztési Minisztérium Budapest Kossuth Lajos tér 11. 1055 MAGYARORSZÁG/HUNGARY	
Andere informatie	—	

De tekst van de beschikking in de authentieke ta(a)l(en), waaruit de vertrouwelijke gegevens zijn geschrappt, is beschikbaar op site:

http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/state_aids_texts_nl.htm

Mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de staatssteunregels van de Europese Unie op voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang verleende compensatie

(Voor de EER relevante tekst)

(2012/C 8/02)

1. DOEL EN TOEPASSINGSBEREIK VAN DE MEDEDELING

1. Diensten van algemeen economisch belang zijn niet alleen geworteld in de gedeelde waarden van de Unie, maar vervullen ook een centrale rol bij het bevorderen van de sociale en territoriale cohesie. De Unie en de lidstaten dragen er, elk binnen hun respectieve bevoegdheden, zorg voor dat die diensten functioneren op basis van beginselen en voorwaarden die hen in staat stellen hun taken te vervullen.
2. Bepaalde diensten van algemeen economisch belang kunnen door zowel overheidsbedrijven als particuliere ondernemingen ⁽¹⁾ worden verricht zonder specifieke steun van overheden in de lidstaten. Andere diensten kunnen alleen worden verricht indien de betrokken overheid de dienstverrichter financiële compensatie verleent. Bij gebreke van specifieke regels van de Unie staat het lidstaten doorgaans vrij te bepalen hoe hun diensten van algemeen economisch belang dienen te worden georganiseerd en gefinancierd.
3. Deze mededeling wil de basisbegrippen verduidelijken die aan de toepassing van de staatssteunvoorschriften voor diensten van algemeen economisch belang ten grondslag liggen ⁽²⁾. Daarom zal de aandacht hier gaan naar de staatssteunvoorschriften die het meest relevant zijn voor compensaties voor de openbare dienst.
4. Parallel met deze mededeling is de Commissie voornemens om een specifieke de-minimisverordening vast te stellen waarin wordt toegelicht dat bepaalde compensatiemaatregelen geen staatssteun in de zin van artikel 107 van het Verdrag vormen ⁽³⁾, en stelt zij een besluit vast ⁽⁴⁾ waarin bepaalde soorten compensaties voor diensten van algemeen economisch belang die staatssteun vormen, op grond van artikel 106, lid 2, van het Verdrag, verenigbaar worden verklaard met het Verdrag en van de aanmeldingsverplichting overeenkomstig artikel 108, lid 3, van het Verdrag worden vrijgesteld, alsmede een kaderregeling ⁽⁵⁾, waarin wordt uiteengezet op welke voorwaarden staatssteun voor diensten van algemeen economisch belang die niet onder

de toepassing van het besluit valt, verenigbaar kan worden verklaard op grond van artikel 106, lid 2, van het Verdrag.

5. Deze mededeling laat de toepassing van andere bepalingen van het Unierecht, met name die met betrekking tot overheidsopdrachten en uit het Verdrag of uit sectorale Uniewetgeving voortvloeiende voorwaarden, onverlet. Wanneer een overheidsorgaan beslist een derde te belasten met het verrichten van een dienst, dient dit overheidsorgaan het Unierecht inzake overheidsopdrachten, zoals dat voortvloeit uit de artikelen 49 tot en met 56 van het Verdrag, de Unierichtlijnen inzake overheidsopdrachten (Richtlijn 2004/17/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 houdende coördinatie van de procedures voor het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten ⁽⁶⁾ en Richtlijn 2004/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten ⁽⁷⁾ en de sectorale regels ⁽⁸⁾, in acht te nemen. Ook in gevallen waarin de richtlijnen inzake overheidsopdrachten geheel of ten dele niet van toepassing zijn bijvoorbeeld voor de in Bijlage IIB bij Richtlijn 2004/18/EG bedoelde dienstenconcessies en dienstencontracten, daaronder begrepen verschillende soorten sociale diensten), dient de toewijzing van die diensten niettemin te voldoen aan de fundamentele regels van het Verdrag inzake transparantie, gelijke behandeling, evenredigheid en wederzijdse erkenning ⁽⁹⁾.
6. Naast de thema's die in de onderhavige mededeling, in het Besluit 2012/21/EU en de mededeling van de Commissie betreffende de EU-kaderregeling in de vorm van compensatie voor de openbare dienst (2011), zal de Commissie antwoorden op individuele vragen die rijzen naar aanleiding van de toepassing van de staatssteunvoorschriften op diensten van algemeen economisch belang. Zij zal dat onder meer doen via haar Interactive Information Service on Services of General Interest, die te bereiken is via de website van de Commissie ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ Overeenkomstig artikel 345 van het Verdrag laten de Verdragen de regeling van het eigendomsrecht in de lidstaten onverlet. Bijgevolg wordt in de mededingingsvoorschriften geen onderscheid gemaakt of ondernemingen eigendom van de overheid of particulier eigendom zijn.

⁽²⁾ Meer houvast in dit verband is te vinden in de Gids voor de toepassing van de EU-regels inzake staatssteun, overheidsopdrachten en de eengemaakte markt op diensten van algemeen economisch belang, en met name sociale diensten van algemeen belang, SEC(2010) 1545 definitief van 7 december 2010.

⁽³⁾ Zie bladzijde 23 van dit Publicatieblad.

⁽⁴⁾ Besluit 2012/21/EU van de Commissie van 21 december 2011 betreffende de toepassing van artikel 106, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst, verleend aan bepaalde met het beheer van diensten van algemeen economisch belang belaste ondernemingen (PB L 7 van 11.1.2012, blz. 3).

⁽⁵⁾ Zie bladzijde 15 van dit Publicatieblad.

⁽⁶⁾ PB L 134 van 30.4.2004, blz. 1.

⁽⁷⁾ PB L 134 van 30.4.2004, blz. 114.

⁽⁸⁾ Zie bijv. Verordening (EG) nr. 1370/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 betreffende het openbaar personenvervoer per spoor en over de weg en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 1191/69 van de Raad en Verordening (EEG) nr. 1107/70 van de Raad (PB L 315 van 3.12.2007, blz. 1).

⁽⁹⁾ Arrest van 7 december 2000, zaak C-324/98, Telaustria Verlags GmbH en Telefonadress GmbH/Telekom Austria AG, Jurispr. 2000, blz. I-10745, punt 60, en de interpretatieve mededeling van de Commissie over de Gemeenschapswetgeving die van toepassing is op het plaatsen van opdrachten die niet of slechts gedeeltelijk onder de richtlijnen inzake overheidsopdrachten vallen (PB C 179 van 1.8.2006, blz. 2).

⁽¹⁰⁾ Onder: http://ec.europa.eu/services_general_interest/registration/form_en.html

7. Deze mededeling laat de betreffende rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie onverlet.

2. ALGEMENE BEPALINGEN MET BETREKKING TOT HET BEGRIJP „STAATSSTEUN”

2.1. De begrippen „onderneming” en „economische activiteit”

8. Op grond van artikel 107, lid 1, van het Verdrag zijn de staatssteunregels alleen van toepassing indien de ontvanger van de steun een onderneming is. Of de verrichter van een dienst van algemeen belang als een onderneming moet worden beschouwd, is dus van fundamenteel belang voor de toepassing van de staatssteunregels.

2.1.1. Algemene beginselen

9. Volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie dient een onderneming te worden omschreven als „elke eenheid die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd” ⁽¹⁾. Of een bepaalde entiteit als onderneming wordt aangemerkt, hangt dus volledig af van de aard van haar activiteiten. Dit algemene beginsel heeft drie belangrijke gevolgen:

ten eerste is de status van de entiteit in het nationale recht niet bepalend. Zo moet bijvoorbeeld een entiteit die volgens het nationale recht een vereniging of een sportclub is, misschien toch als een onderneming in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag worden aangemerkt. Het enige relevante criterium in dat verband is de vraag of de entiteit een economische activiteit uitoefent;

ten tweede is de toepassing van de staatssteunregels op zich niet afhankelijk van de vraag of de entiteit is opgezet om winst te genereren. Volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie en het Gerecht kunnen ook entiteiten zonder winstoogmerk goederen of diensten op een markt aanbieden ⁽²⁾. Wanneer dit niet het geval is, vallen aanbieders zonder winstoogmerk vanzelfsprekend volledig buiten het staatssteuntoezicht;

ten derde, wanneer een entiteit als onderneming wordt aangemerkt, houdt dit steeds verband met een specifieke activiteit. Een entiteit die zowel economische als niet-econo-

nomische activiteiten verricht, dient alleen ten aanzien van de economische activiteiten als onderneming te worden aangemerkt.

10. Twee afzonderlijke rechtspersonen kunnen misschien geacht worden één economische entiteit te vormen voor de toepassing van de staatssteunregels. Die economische entiteit wordt dan beschouwd als de betreffende onderneming. In dat verband beziet het Hof van Justitie of er sprake is van een zeggenschapsdeelneming of van functionele, economische of organische banden ⁽³⁾. Daartegenover staat dat een entiteit die op zich geen goederen of diensten op een markt aanbiedt, geen onderneming is door het loutere bezit van participaties, zelfs van zeggenschapsdeelnemingen, wanneer dit bezit enkel meebrengt dat aan de hoedanigheid van aandeelhouder of vennoot verbonden rechten worden uitgeoefend, alsmede, in voorkomend geval, dividenden, die loutere vruchten van de eigendom van een goed zijn, worden geïnd ⁽⁴⁾.

11. Om het onderscheid tussen economische en niet-economische activiteiten duidelijk te maken, is het vaste rechtspraak van het Hof van Justitie dat iedere activiteit die erin bestaat goederen of diensten op een markt aan te bieden, een economische activiteit is ⁽⁵⁾.

12. De vraag of er voor bepaalde diensten een markt bestaat, kan afhangen van de wijze waarop die diensten in de betrokken lidstaat zijn georganiseerd ⁽⁶⁾. De staatssteunregels zijn alleen van toepassing wanneer een bepaalde activiteit in een marktomgeving wordt aangeboden. Het economische karakter van bepaalde diensten kan dus verschillen van lidstaat tot lidstaat. Bovendien kan, door politieke keuzes of als gevolg van economische ontwikkelingen, de classificatie van een bepaalde dienst mettertijd veranderen. Wat vandaag geen marktactiviteit is, kan het in de toekomst wel worden, en omgekeerd.

13. Het besluit van een overheidsorgaan om niet toe te staan dat derden een bepaalde dienst verrichten (bijvoorbeeld omdat het die dienst intern wil verrichten), sluit niet uit dat er sprake is van een economische activiteit. Ook al wordt de markt op die wijze afgeschermd, kan er toch

⁽¹⁾ Arrest van 12 september 2000, gevoegde zaken C-180/98 tot C-184/98, Pavel Pavlov e.a./Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, Jurispr. 2000, blz. I-6451.

⁽²⁾ Arrest van 29 oktober 1980, gevoegde zaken 209 tot 215 en 218/78, Heintz van Landewyck SARL e.a./Commissie, Jurispr. 1980, blz. 3125, punt 21; arrest van 16 november 1995, zaak C-244/94, Fédération française des sociétés d'assurance (FFSA) e.a./Ministère de l'Agriculture et de la Pêche, Jurispr. 1995, blz. I-4013; arrest van 1 juli 2008, zaak C-49/07, Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE)/Elliniko Dimosio, Jurispr. 2008, blz. I-4863, punten 27 en 28.

⁽³⁾ Arrest van 16 december 2010, zaak C-480/09 P, AceaElectrabel Produzione SpA/Commissie, (nog niet bekendgemaakt in de Jurispr.), punten 47 t/m 55; arrest van 10 januari 2006, zaak C-222/04, Ministero dell'Economia e delle Finanze/Cassa di Risparmio di Firenze SpA e.a., Jurispr. 2006, blz. I-289, punt 112.

⁽⁴⁾ Zaak C-222/04, Ministero dell'Economia e delle Finanze/Cassa di Risparmio di Firenze SpA e.a., reeds aangehaald, punten 107 t/m 118 en 125.

⁽⁵⁾ Arrest van 16 juni 1987, zaak 118/85, Commissie/Italië, Jurispr. 1987, blz. 2599, punt 7; arrest van 18 juni 1998, zaak C-35/96, Commissie/Italië, Jurispr. 1998, blz. I-3851, punt 36; gevoegde zaken C-180/98 tot en met C-184/98, Pavel Pavlov e.a., reeds aangehaald, punt 75.

⁽⁶⁾ Arrest van 13 februari 1993, gevoegde zaken C-159/91 en C-160/91, Christian Poucet/Assurances générales de France (AGF) en Caisse mutuelle régionale du Languedoc-Roussillon (Camulrac) en Daniel Pistre/Caisse autonome nationale de compensation de l'assurance vieillesse des artisans (Cancava), Jurispr. 1993, blz. I-637.

sprake zijn van een economische activiteit wanneer andere marktdeelnemers bereid en in staat zouden zijn de dienst op de betrokken markt te verrichten. Meer algemeen is het feit dat een bepaalde dienst intern wordt verricht ⁽¹⁾, niet relevant voor het economische karakter van de activiteit ⁽²⁾.

14. Aangezien het onderscheid tussen economische en niet-economische diensten afhangt van politieke en economische specifieke kenmerken in een bepaalde lidstaat, kan er geen uitputtende lijst worden opgesteld van activiteiten die a priori nooit economische activiteiten zouden zijn. Dit soort lijsten zou geen reële rechtszekerheid bieden en zou dus weinig bruikbaar zijn. In plaats daarvan wordt in de navolgende punten geprobeerd dit onderscheid voor een aantal belangrijke sectoren te verduidelijken.
15. De Verdragen geven misschien geen definitie van wat als „economische activiteit” geldt, maar de rechtspraak lijkt diverse criteria aan te reiken ten behoeve van de toepassing van de regels voor de interne markt en de toepassing van het mededingingsrecht ⁽³⁾.

2.1.2. Uitoefening van het openbaar gezag

16. Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie volgt dat artikel 107 van het Verdrag niet van toepassing is op het handelen van de staat waarbij het om „uitoefening van overheidsgezag” ⁽⁴⁾ gaat of wanneer organen die onder de staat vallen, handelen „in hun hoedanigheid van overheid” ⁽⁵⁾. Een entiteit kan worden beschouwd als handelend in hoedanigheid van overheid wanneer de betrokken activiteit een taak is die tot de kerntaken van de staat behoort, of die wegens haar aard, doel en de regels waaraan zij is onderworpen, met die taken verband houdt ⁽⁶⁾. Algemeen gesproken, en tenzij de betrokken lidstaat besloten heeft

marktmechanismen te introduceren, vormen activiteiten die intrinsiek tot de overheidsprerogatieven behoren en die de staat op zich neemt, geen economische activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn activiteiten met betrekking tot:

- a) het leger of de politie;
- b) de luchtverkeersveiligheid en luchtverkeersleiding ⁽⁷⁾;
- c) de maritieme veiligheid en verkeersafwikkeling ⁽⁸⁾;
- d) milieu-inspectiediensten ⁽⁹⁾, en
- e) de organisatie, financiering en handhaving van gevangenisstraffen ⁽¹⁰⁾.

2.1.3. Sociale zekerheid

17. Of socialezekerheidsregelingen als economische activiteit moeten worden aangemerkt, hangt af van de wijze waarop deze zijn opgezet en gestructureerd. In wezen maken het Hof van Justitie en het Gerecht een onderscheid tussen regelingen die op het solidariteitsbeginsel zijn gebaseerd, en regelingen met een economisch karakter.
18. Daarbij hanteren het Hof van Justitie en het Gerecht een reeks criteria om te bepalen of een socialezekerheidsregeling op het solidariteitsbeginsel is gebaseerd — en dus geen economische activiteit inhoudt. Een reeks factoren kan in dat verband relevant zijn:

- a) of de regeling berust op een systeem van verplichte aansluiting ⁽¹¹⁾;
- b) of de regeling een functie van uitsluitend sociale aard vervult ⁽¹²⁾;
- c) of de regeling ieder winstoogmerk mist ⁽¹³⁾;

⁽¹⁾ Zie conclusie van advocaat-generaal Geelhoed van 28 september 2006, zaak C-295/05, Asociación Nacional de Empresas Forestales (Asemfo)/Transformación Agraria SA (Tragsa) en Administración del Estado, Jurispr. 2007, blz. I-2999, punten 110 t/m 116; Verordening (EG) nr. 1370/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 betreffende het openbaar personenvervoer per spoor en over de weg en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 1191/69 van de Raad en Verordening (EEG) nr. 1107/70 van de Raad, PB L 315 van 3.12.2007, blz. 1, artikel 5, lid 2, en artikel 6, lid 1, en Besluit 2011/501/EU van de Commissie van 23 februari 2011 betreffende de door Duitsland toegekende staatssteun in zaak C 58/06 (ex NN 98/05) ten gunste van Bahnen der Stadt Monheim (BSM) en Rheinische Bahngesellschaft (RBG) in het Verkehrsverbund Rhein-Ruhr, PB L 210 van 17.8.2011, blz. 1, overwegingen 208-209.

⁽²⁾ Dit is evenmin relevant voor de vraag of de dienst als dienst van algemeen economisch belang kan worden omschreven; zie punt 3.2.

⁽³⁾ Arrest van 18 juli 2006, zaak C-519/04 P, David Meca-Medina en Igor Majcen/Commissie, Jurispr. 2006, blz. I-6991, punten 30 t/m 33; arrest van 5 maart 2009, zaak C-350/07, Kattner Stahlbau GmbH/Maschinenbau- und Metall-Berufsgenossenschaft, Jurispr. 2009, blz. I-1513, punten 66, 72, 74 en 75; conclusie van advocaat-generaal Poiares Maduro van 10 november 2005, zaak C-205/03 P, Federación Española de Empresas de Tecnología Sanitaria (FENIN)/Commissie, Jurispr. 2006 bladzijde I-6295, punten 50 en 51.

⁽⁴⁾ Zaak C-118/85, Commissie/Italië, reeds aangehaald, punten 7 en 8.

⁽⁵⁾ Arrest van 4 mei 1988, zaak C-30/87, Corinne Bodson/SA Pompes funèbres des régions libérées, Jurispr. 1988, blz. 2479, punt 18.

⁽⁶⁾ Zie met name arrest van 19 januari 1994, zaak C-364/92, SAT Fluggesellschaft GmbH/Eurocontrol, Jurispr. 1994, blz. I-43, punt 30.

⁽⁷⁾ Zaak C-364/92, SAT/Eurocontrol, reeds aangehaald, punt 27; arrest van 26 maart 2009, zaak C-113/07 P, SELEX Sistemi Integrati SpA/Commissie en Eurocontrol, Jurispr. 2009, blz. I-2207, punt 71.

⁽⁸⁾ Besluit van de Commissie van 16 oktober 2002 betreffende steunmaatregel N 438/02 — België — Subsidies voor de havenbedrijven voor de uitvoering van overheidstaken (PB C 284 van 21.11.2002).

⁽⁹⁾ Arrest van 18 maart 1997, zaak C-343/95, Diego Cali & Figli Srl/Servizi ecologici porto di Genova SpA (SEPG), Jurispr. 1997, blz. I-1547, punt 22.

⁽¹⁰⁾ Besluit van de Commissie van 19 juli 2006 betreffende steunmaatregel N 140/06 — Litouwen — Dotacijų teikimas valstybės įmonėms prie pataisos įstaigų (PB C 244 van 11.10.2006, blz. 12).

⁽¹¹⁾ Gevoegde zaken C-159/91 en C-160/91, Poucet en Pistre, reeds aangehaald, punt 13.

⁽¹²⁾ Zaak C-218/00, Cisal/INAIL, reeds aangehaald, punt 45.

⁽¹³⁾ Arrest van 16 maart 2004, gevoegde zaken C-264/01, C-306/01, C-354/01 en C-355/01, AOK Bundesverband e.a./Ichthyol-Gesellschaft Cordes, Hermani & Co e.a., Jurispr. 2004, blz. I-2493, punten 47 t/m 55.

- d) of de betaalde uitkeringen niet afhankelijk zijn van het bedrag van de premies ⁽¹⁾;
 - e) of het bedrag van de betaalde prestaties niet noodzakelijkerwijze evenredig is aan de beroepsinkomsten van de verzekerde ⁽²⁾, en
 - f) of de werkzaamheden onder overheidstoezicht staan ⁽³⁾.
19. Dergelijke op het solidariteitsbeginsel gebaseerde regelingen dienen te worden onderscheiden van regelingen met een economische karakter ⁽⁴⁾. Anders dan op het solidariteitsbeginsel gebaseerde regelingen worden regelingen met een economisch karakter vaak gekenmerkt door:
- a) het feit dat deelneming facultatief is ⁽⁵⁾;
 - b) het kapitalisatiebeginsel (de uitkeringen hangen enkel af van de betaalde premies en de financiële resultaten van de regeling) ⁽⁶⁾;
 - c) het winstgerichte karakter ervan ⁽⁷⁾, en
 - d) het feit dat de uitkeringen een aanvulling zijn op die van een basisstelsel ⁽⁸⁾.
20. In sommige regelingen worden kenmerken van beide categorieën gecombineerd. In dat geval hangt de classificatie van de regeling af van een beoordeling van de verschillende elementen en hun relatieve belang ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ Gevoegde zaken C-159/91 en C-160/91, Poucet en Pistre, reeds aangehaald, punten 15 t/m 18.

⁽²⁾ Zaak C-218/00, *Cisal/INAIL*, reeds aangehaald, punt 40.

⁽³⁾ Gevoegde zaken C-159/91 en C-160/91, Poucet en Pistre, reeds aangehaald, punt 14; zaak C-218/00, *Cisal/INAIL*, reeds aangehaald, punten 43 t/m 48; gevoegde zaken C-264/01, C-306/01, C-354/01 en C-355/01, AOK Bundesverband, reeds aangehaald, punten 51 t/m 55.

⁽⁴⁾ Zie in het bijzonder zaak C-244/94, *FFSA e.a.*, reeds aangehaald, punt 19.

⁽⁵⁾ Arrest van 21 september 1999, zaak C-67/96, *Albany International BV/Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie*, Jurispr. 1999, blz. I-5751, punten 80 t/m 87.

⁽⁶⁾ Zaak C-244/94, *FFSA e.a.*, reeds aangehaald, punten 9 en 17 t/m; zaak C-67/96, *Albany*, reeds aangehaald, punten 81 t/m 85; zie ook arrest van 21 september 1999, gevoegde zaken C-115/97 tot C-117/97, *Brentjens' Handelsonderneming BV/Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen*, Jurispr. 1999, blz. I-6025, punten 81 t/m 85; arrest van 21 september 1999, zaak C-219/97, *Maatschappij Drijvende Bokken BV/Stichting Pensioenfonds voor de Vervoer- en Havenbedrijven*, Jurispr. 1999, blz. I-6121, punten 71 t/m 75, en gevoegde zaken C-180/98 tot C-184/98, *Pavel Pavlov e.a.*, reeds aangehaald, punten 114 en 115.

⁽⁷⁾ Gevoegde zaken C-115/97 tot C-117/97, *Brentjens' Handelsonderneming*, reeds aangehaald.

⁽⁸⁾ Gevoegde zaken C-180/98 tot C-184/98, *Pavel Pavlov e.a.*, reeds aangehaald.

⁽⁹⁾ Zaak C-350/07, *Kattner Stahlbau*, reeds aangehaald.

2.1.4. De gezondheidszorg

21. Binnen de Unie verschillen de zorgstelsels sterk van lidstaat tot lidstaat. De mate waarin verschillende zorgaanbieders met elkaar concurreren in een marktomgeving, wordt in ruime mate bepaald door deze specifieke nationale kenmerken.
22. In sommige lidstaten zijn publieke ziekenhuizen een integrerend onderdeel van een nationaal gezondheidsstelsel en zijn deze bijna volledig gebaseerd op het solidariteitsbeginsel ⁽¹⁰⁾. Die ziekenhuizen worden rechtstreeks gefinancierd uit sociale premies en andere staatsmiddelen, en leveren hun diensten kosteloos aan de personen die zijn aangesloten, op basis van een universele dekking ⁽¹¹⁾. Het Hof van Justitie en het Gerecht hebben bevestigd dat, waar dit soort structuur bestaat, de betrokken organisaties niet handelen als ondernemingen ⁽¹²⁾.
23. Waar die structuur bestaat, hebben zelfs activiteiten die op zich een economisch karakter kunnen hebben, maar die worden uitgevoerd alleen om een andere niet-economische dienst te kunnen verrichten, geen economisch karakter. Een organisatie die producten aankoopt, zelfs in grote hoeveelheden, om er diensten mee aan te bieden die geen economisch karakter hebben, handelt niet als onderneming op grond van het enkele feit dat zij koper is op een markt ⁽¹³⁾.
24. In vele andere lidstaten bieden ziekenhuizen en andere zorgaanbieders hun diensten aan tegen betaling, hetzij rechtstreeks door patiënten hetzij door hun verzekering ⁽¹⁴⁾. In die systemen speelt er een zekere mate van concurrentie tussen ziekenhuizen wat betreft het aanbieden van zorgdiensten. Waar dit het geval is, is het enkele feit dat een zorgdienst wordt verricht door een publiek ziekenhuis, niet voldoende om de activiteit als niet-economisch aan te merken;

25. Het Hof van Justitie en het Gerecht hebben ook duidelijk gemaakt dat zorgdiensten die onafhankelijke dokters en andere particuliere zorgaanbieders tegen vergoeding voor eigen risico verrichten, als een economische activiteit dienen te worden aangemerkt ⁽¹⁵⁾. Dezelfde beginselen zouden gelden ten aanzien van zelfstandige apotheken.

⁽¹⁰⁾ Voortgaande op de rechtspraak van de EU-rechter is een uitgesproken voorbeeld hiervan het Spaanse Sistema Nacional de Salud (SNS); zie arrest van 4 maart 2003, zaak T-319/99, *Federación Nacional de Empresas de Instrumentación Científica, Médica, Técnica y Dental (FENIN)/Commissie*, Jurispr. 2003, blz. II-357.

⁽¹¹⁾ Afhankelijk van de algemene kenmerken van het stelsel, doet het feit dat kosten die slechts een beperkt deel van de reële kostprijs van de dienst dekken, niets af aan de classificatie van de dienst als niet-economische activiteit.

⁽¹²⁾ Zaak T-319/99, *FENIN*, reeds aangehaald, punt 39.

⁽¹³⁾ Zaak T-319/99, *FENIN*, reeds aangehaald, punt 40.

⁽¹⁴⁾ Zie bijv. zaak C-244/94, *FFSA e.a.*, reeds aangehaald; zaak C-67/96, *Albany*, reeds aangehaald; gevoegde zaken C-115/97, C-116/97 en C-117/97, *Brentjens' Handelsonderneming*, reeds aangehaald, en zaak C-219/97, *Drijvende Bokken*, reeds aangehaald.

⁽¹⁵⁾ Zie gevoegde zaken C-180 tot C-184/98, *Pavel Pavlov e.a.*, reeds aangehaald, punten 75 en 77.

2.1.5. Onderwijs

26. De Unierechtspraak heeft duidelijk gemaakt dat openbaar onderwijs dat binnen het nationale onderwijsstelsel wordt gefinancierd door de staat en onder staatstoezicht staat, als een niet-economische activiteit kan worden beschouwd. In dat verband heeft het Hof van Justitie gepreciseerd dat de staat

„bij de organisatie en de handhaving van een dergelijk openbaar onderwijsstelsel, dat in de regel wordt gefinancierd uit de staatskas en niet door de leerlingen of hun ouders, niet de bedoeling heeft werkzaamheden tegen vergoeding te verrichten, maar zijn sociale, culturele en opvoedkundige taak jegens zijn bevolking vervult” ⁽¹⁾.

27. Volgens diezelfde rechtspraak wordt aan het niet-economische karakter van openbaar onderwijs in beginsel niet afgedaan door het feit dat leerlingen of hun ouders soms onderwijs- of inschrijvingsgelden moeten betalen als bijdrage in de werkingskosten van het stelsel. Dit soort financiële bijdragen dekt vaak slechts een fractie van de reële kosten van de dienst en kan dus niet worden beschouwd als een vergoeding voor de verrichte dienst. Daarom doen deze bijdragen niet af aan het niet-economische karakter van een algemene onderwijsdienst die in hoofdzaak uit overheidsmiddelen wordt bekostigd ⁽²⁾. Deze beginselen kunnen gelden voor diensten in het openbaar onderwijs zoals beroepsopleiding ⁽³⁾, particuliere en openbare basisscholen ⁽⁴⁾ en peuterspeelzalen/kleuterscholen ⁽⁵⁾, nevenactiviteiten als docent aan een universiteit ⁽⁶⁾, en hoger onderwijs ⁽⁷⁾.

28. Deze door de overheid verrichte onderwijsdiensten dienen te worden onderscheiden van diensten die in hoofdzaak door ouders of leerlingen of uit commerciële inkomsten worden bekostigd. Zo vallen bijvoorbeeld commerciële ondernemingen die hoger onderwijs aanbieden dat volledig door studenten wordt bekostigd, duidelijk in deze laatste categorie. In bepaalde lidstaten kunnen ook publieke instellingen onderwijsdiensten aanbieden die, als gevolg van hun aard, hun financieringsstructuur en het feit dat er concurrerende particuliere organisaties bestaan, als economische activiteit moeten worden aangemerkt.

⁽¹⁾ Zie o.a. arrest van 11 september 2007, zaak C-318/05, Commissie/Duitsland, Jurispr. 2007, blz. I-6957, punt 68. Zie ook besluit van de Commissie van 25 april 2001 betreffende steunmaatregel N 118/00 — Frankrijk — Subsidies van de overheid voor professionele sportclubs (PB C 333 van 28.11.2001, blz. 6) en besluit van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA van 12 oktober 2011 in zaak 68123 — Noorwegen — Nasjonal digital læringsarena, blz. 9.

⁽²⁾ Arrest van 21 februari 2008, zaak E-5/07, Private Barnehagers Landsforbund/Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, Jurispr. EVA-Hof 2008, blz. 62.

⁽³⁾ Arrest van 27 september 1988, zaak 263/86, Belgische staat/René Humbel en Marie-Thérèse Edel, Jurispr. 1988, blz. 5365.

⁽⁴⁾ Zaak C-318/05, Commissie/Duitsland, reeds aangehaald; arrest van 11 september 2007, zaak C-76/05, Herbert Schwarz en Marga Gootjes-Schwarz/Finanzamt Bergisch Gladbach, Jurispr. 2007, blz. I-6849.

⁽⁵⁾ Zaak E-5/07, Private Barnehagers Landsforbund, reeds aangehaald.

⁽⁶⁾ Arrest van 18 december 2007, zaak C-281/06, Hans-Dieter Jundt en Hedwig Jundt/Finanzamt Offenburg, Jurispr. 2007, blz. I-12231.

⁽⁷⁾ Arrest van 7 december 1993, zaak C-109/92, Stephan Max Wirth/Landeshaupstadt Hannover, Jurispr. 1993, blz. I-6447.

29. In de communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie ⁽⁸⁾ heeft de Commissie duidelijk gemaakt dat bepaalde activiteiten van universiteiten en onderzoeksorganisaties buiten het toepassingsbereik van de staatssteunregels vallen. Daarbij gaat het om de kerntaken van onderzoeksorganisaties, namelijk:

- a) opleiding met het oog op meer en beter gekwalificeerd personeel;
- b) het verrichten van onafhankelijk onderzoek en ontwikkeling met het oog op meer kennis en een beter inzicht, daaronder begrepen samenwerking bij onderzoek en ontwikkeling, en
- c) de verspreiding van onderzoeksresultaten.

30. Voorts heeft de Commissie duidelijk gemaakt dat activiteiten inzake technologieoverdracht (licentiëring, creatie van spin-offs of andere vormen van door de onderzoeksorganisatie gecreëerde vormen van kennisbeheer) geen economisch karakter hebben indien het daarbij om interne activiteiten gaat ⁽⁹⁾ en alle inkomsten opnieuw in de primaire activiteiten van de onderzoeksorganisaties worden geïnvesteerd ⁽¹⁰⁾.

2.2. Staatsmiddelen

31. Alleen voordelen die rechtstreeks of zijdelings met staatsmiddelen worden bekostigd, kunnen staatssteun in de zin van artikel 107 van het Verdrag vormen ⁽¹¹⁾. Met particuliere middelen bekostigde voordelen kunnen misschien een versterking van de positie van bepaalde ondernemingen tot gevolg hebben, maar vallen niet onder de bepalingen van artikel 107 van het Verdrag.

32. Deze overdracht van staatsmiddelen kan talrijke vormen aannemen, zoals rechtstreekse subsidies, belastingkredieten en voordelen in natura. Met name houdt het feit dat de staat voor bepaalde diensten geen marktprijzen berekent, een derving van staatsmiddelen in. In zijn arrest in de zaak

⁽⁸⁾ Zie communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, PB C 323 van 30.12.2006, blz. 1 (hierna „O&O&I-steunkader” genoemd).

⁽⁹⁾ Volgens punt 25 van het O&O&I-steunkader wordt onder „interne activiteiten” verstaan een situatie waarbij het kennisbeheer van de onderzoeksorganisatie wordt uitgevoerd door een afdeling of een dochteronderneming van de onderzoeksorganisatie of gezamenlijk met andere onderzoeksorganisaties. Dat de levering van specifieke diensten via een open aanbesteding aan derden wordt uitbesteed, doet geen afbreuk aan het interne karakter van dergelijke activiteiten.

⁽¹⁰⁾ Zie de punten 3.1.1 en 3.1.2 van het O&O&I-steunkader.

⁽¹¹⁾ Arrest van 7 mei 1998, gevoegde zaken C-52/97, C-53/97 en C-54/97, Epifanio Viscido e.a./Ente Poste Italiane, Jurispr. 1998, blz. I-2629, punt 13, en arrest van 22 november 2001, zaak C-53/00, Ferring SA/Agence centrale des organismes de sécurité sociale (ACOSS), Jurispr. 2001, blz. I-9067, punt 16. Zie ook arrest van 13 maart 2001, zaak C-379/98, PreussenElektra AG/Schleswig AG, Jurispr. 2001, blz. I-2099.

C-482/99 — Frankrijk/Commissie⁽¹⁾ heeft het Hof van Justitie eveneens bevestigd dat de aan een overheidsbedrijf ter beschikking gestelde middelen staatsmiddelen vormen in de zin van artikel 107 van het Verdrag omdat overheidsorganen controle over die middelen kunnen uitoefenen. Wanneer een met een dienst van algemeen economisch belang belaste onderneming wordt bekostigd uit middelen die haar door een overheidsbedrijf ter beschikking worden gesteld, en wanneer deze financiering aan de staat valt toe te rekenen, kan deze financiering dus staatssteun vormen.

33. De toewijzing, zonder aanbesteding, van licenties om het openbare domein te bezetten of te gebruiken, of de toewijzing van andere bijzondere of uitsluitende rechten met een economische waarde, kan inhouden dat de staat afziet van middelen en kan de begunstigden ervan een voordeel opleveren⁽²⁾.
34. De lidstaten kunnen, in sommige gevallen, een dienst van algemeen economisch belang financieren uit bijdragen die door bepaalde ondernemingen of gebruikers worden betaald, en waarvan de opbrengst aan de met de dienst van algemeen economisch belang belaste ondernemingen wordt overgedragen. Dit soort financieringsregelingen is door het Hof van Justitie onderzocht, met name in zijn arrest in zaak 173/73 — Italië/Commissie⁽³⁾, waarin het Hof verklaarde:

„dat deze middelen, die afkomstig zijn uit krachtens de wetgeving van de staat verplichte bijdragen en — zoals in casu blijkt — worden beheerd en verdeeld overeenkomstig deze wetgeving, zijn te beschouwen als staatsmiddelen in de zin van artikel 107 van het Verdrag, zelfs indien zij worden beheerd door instellingen die los staan van de overheid”.

35. Voorts heeft het Hof van Justitie in gevoegde zaken C-78/90 tot en met C-83/90 — Compagnie Commerciale de l'Ouest⁽⁴⁾ bevestigd dat maatregelen die met parafiscale heffingen worden bekostigd, maatregelen vormen die met staatsmiddelen worden bekostigd.
36. Bijgevolg zijn compensatiebetalingen voor het beheer van diensten van algemeen economisch belang die worden bekostigd uit parafiscale heffingen of door de staat opgelegde

bijdragen, en die overeenkomstig wetgeving worden beheerd en verdeeld, compensatiebetalingen zijn die uit staatsmiddelen plaatsvinden.

2.3. Beïnvloeding van het handelsverkeer

37. Wil een compensatie voor een openbare dienst onder artikel 107 van het Verdrag vallen, dan dient deze het handelsverkeer tussen lidstaten ongunstig te beïnvloeden of dreigen te beïnvloeden. Dit soort beïnvloeding vooronderstelt doorgaans het bestaan van een markt die open staat voor concurrentie. Daarom zijn, wanneer markten voor concurrentie zijn opengesteld hetzij door Uniewetgeving hetzij door nationale wetgeving hetzij in de feiten door de economische ontwikkeling, de staatssteunregels van toepassing. In die situaties behouden lidstaten hun beoordelingsruimte ten aanzien van de wijze waarop zij diensten van algemeen economisch belang willen omschrijven, organiseren en financieren, met evenwel staatssteuntoezicht wanneer compensatie wordt verleend aan de beheerder van de dienst van algemeen economisch belang, ongeacht of deze een private dan wel een publieke partij is (met inbegrip van interne activiteiten). Wanneer de markt is gereserveerd voor één onderneming (daaronder begrepen interne dienstverrichters), valt de compensatie welke die onderneming ontvangt, eveneens onder het staatssteuntoezicht. Immers, wanneer de economische activiteit voor concurrentie is opengesteld, kan het besluit om de dienst van algemeen economisch belang te verrichten via andere methoden dan een openbare aanbesteding die de laagste kosten voor de gemeenschap garandeert, leiden tot verstoringen omdat concurrenten de toegang tot de markt wordt belet of omdat expansie van de begunstigde op andere markten gemakkelijker wordt gemaakt. Verstoringen kunnen zich ook voordoen op de toeleveringsmarkten. Steun die wordt toegekend aan een onderneming die op een niet-geliberaliseerde markt actief is, kan het handelsverkeer ongunstig beïnvloeden indien de begunstigde onderneming ook op geliberaliseerde markten actief is⁽⁵⁾.
38. Een steunmaatregel kan ook dan het handelsverkeer ongunstig beïnvloeden, wanneer de begunstigde onderneming niet zelf deelneemt aan de grensoverschrijdende activiteiten. In dergelijke gevallen kan het binnenlandse aanbod in stand blijven of stijgen, met het gevolg dat de kansen van ondernemingen uit andere lidstaten om hun diensten op de markt van eerstbedoelde staat aan te bieden, afnemen⁽⁶⁾.

39. Volgens rechtspraak van het Hof van Justitie is er geen drempel of percentage waaronder het handelsverkeer kan worden geacht niet ongunstig te worden beïnvloed⁽⁷⁾. De betrekkelijk geringe omvang van de steun of de vrij bescheiden grootte van de betrokken onderneming sluiten niet a priori de mogelijkheid uit dat het handelsverkeer tussen lidstaten ongunstig kan worden beïnvloed.

⁽¹⁾ Arrest van 16 mei 2002, zaak C-482/99, Frankrijk/Commissie, Jurispr. 2002, blz. I-4397.

⁽²⁾ Arrest van 22 mei 2003, zaak C-462/99, Connect Austria Gesellschaft für Telekommunikation GmbH/Telekom-Control-Kommission, Jurispr. 2003, blz. I-5197, punten 92 en 93; arrest van 4 juli 2007, zaak T-475/04, Bouygues SA en Bouygues Télécom SA/Commissie, Jurispr. 2007, blz. II-2097, punten 101, 104, 105 en 111.

⁽³⁾ Arrest van 2 juli 1974, zaak 173/73, Italië/Commissie, Jurispr. 1974, blz. 709, punt 16. Zie ook arrest van 22 maart 1977, zaak 78/76, Steinike & Weinlig/Duitsland, Jurispr. 1977, blz. 595, punt 21 en arrest van 17 juli 2008, zaak C-206/06, Essent Netwerk Noord BV e.a., Jurispr. 2008, blz. I-5497, punten 47, 57 en 96.

⁽⁴⁾ Arrest van 11 maart 1992, gevoegde zaken C-78/90 tot C-83/90, Compagnie Commerciale de l'Ouest e.a./Receveur principal des douanes de La Pallice Port, Jurispr. 1992, blz. I-1847, punt 35. Zie ook arrest van 27 november 2003, gevoegde zaken C-34/01 tot C-38/01, Enirisorse SpA/Ministero delle Finanze, Jurispr. 2003, blz. I-14243, punt 26.

⁽⁵⁾ Arrest van 15 juni 2000, gevoegde zaken T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 tot 607/97, T-1/98, T-3/98 tot T-6/98 en T-23/98, Alzetta Mauro e.a./Commissie, Jurispr. 2000, blz. II-2319, punten 143 t/m 147.

⁽⁶⁾ Zie met name arrest van 24 juli 2003, zaak C-280/00, Altmark Trans GmbH en Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, Jurispr. 2003, blz. I-7747.

⁽⁷⁾ Zaak C-280/00, Altmark Trans GmbH, reeds aangehaald, punt 81.

40. Daartegenover staat dat de Commissie in meerdere zaken heeft geconcludeerd dat activiteiten een zuiver lokaal karakter hadden en het handelsverkeer tussen lidstaten niet ongunstig beïnvloedden. Voorbeelden daarvan zijn:

- a) zwembaden die in hoofdzaak voor de lokale bevolking bestemd zijn ⁽¹⁾;
- b) lokale ziekenhuizen die uitsluitend voor de lokale bevolking bestemd zijn ⁽²⁾;
- c) lokale musea die waarschijnlijk geen bezoekers van over de grenzen aantrekken ⁽³⁾, en
- d) lokale culturele evenementen, waarvan het potentiële aantal bezoekers lokaal beperkt is ⁽⁴⁾.

41. Ten slotte hoeft de Commissie niet alle financiële steun te onderzoeken die lidstaten verlenen. In Verordening (EG) nr. 1998/2006 van de Commissie van 15 december 2006 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op de-minimissteun ⁽⁵⁾ is bepaald dat steun die over een periode van drie jaar niet meer dan 200 000 EUR per onderneming bedraagt, niet onder de toepassing van artikel 107, lid 1, van het Verdrag valt. Specifieke de-minimisdrempels gelden voor het vervoer, de visserij en de landbouw ⁽⁶⁾ en de Commissie is voornemens een verordening vast te stellen met een specifieke de-minimisdrempel voor lokale diensten van algemeen economisch belang.

3. VOORWAARDEN WAARONDER DE COMPENSATIE VOOR DE OPENBARE DIENST GEEN STAATSTEUN VORMT

3.1. De door het Hof van Justitie vastgestelde criteria

42. In zijn Altmark-arrest ⁽⁷⁾ heeft het Hof van Justitie verdere duidelijkheid verschaft met betrekking tot de voorwaarden

waaronder compensatie voor de openbare dienst mogelijk geen staatssteun vormt, doordat er geen sprake is van enig voordeel.

43. Het Hof verklaarde namelijk dat:

„wanneer een overheidsmaatregel te beschouwen is als een compensatie die de tegenprestatie vormt voor de prestaties die de begunstigde ondernemingen hebben verricht om openbaredienstverplichtingen uit te voeren, zodat deze ondernemingen in werkelijkheid geen financieel voordeel ontvangen en voormelde maatregel dus niet tot gevolg heeft dat deze ondernemingen vergeleken met ondernemingen die met hen concurreren in een gunstigere mededingingspositie worden geplaatst, een dergelijke maatregel niet binnen de werkingssfeer van artikel (artikel 107, lid 1, van het Verdrag) valt. Opdat een dergelijke compensatie in een concreet geval evenwel niet als staatssteun kan worden aangemerkt, moet aan een aantal voorwaarden zijn voldaan.

— In de eerste plaats moet de begunstigde onderneming daadwerkelijk belast zijn met de uitvoering van openbaredienstverplichtingen en moeten die verplichtingen duidelijk omschreven zijn. [...] ...

— In de tweede plaats moeten de parameters op basis waarvan de compensatie wordt berekend, vooraf op objectieve en doorzichtige wijze worden vastgesteld, om te vermijden dat de compensatie een economisch voordeel bevat waardoor de begunstigde onderneming ten opzichte van concurrerende ondernemingen kan worden bevoordeeld. Zo vormt de compensatie door een lidstaat van door een onderneming geleden verliezen zonder dat de parameters voor een dergelijke compensatie vooraf zijn vastgesteld, een financiële maatregel die valt onder het begrip staatssteun in de zin van (artikel 107, lid 1, van het Verdrag), wanneer achteraf blijkt dat de exploitatie van bepaalde diensten in het kader van de uitvoering van openbaredienstverplichtingen niet economisch levensvatbaar was.

— In de derde plaats mag de compensatie niet hoger zijn dan nodig is om de kosten van de uitvoering van de openbaredienstverplichtingen, rekening houdend met de opbrengsten alsmede met een redelijke winst [...], geheel of gedeeltelijk te dekken. [...]

— In de vierde plaats, wanneer de met de uitvoering van openbaredienstverplichtingen te belasten onderneming in een concreet geval niet is gekozen in het kader van een openbare aanbesteding, waarbij de kandidaat kan worden geselecteerd die deze diensten tegen de laagste kosten voor de gemeenschap kan leveren, moet de noodzakelijke compensatie worden vastgesteld op basis van de kosten die een gemiddelde, goed beheerde onderneming, die zodanig met vervoermiddelen is uitgerust dat zij aan de vereisten van de openbare dienst kan voldoen, zou hebben gemaakt om deze verplichtingen uit te voeren, rekening houdend met de opbrengsten en een redelijke winst uit de uitoefening van deze verplichtingen.” ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Besluit van de Commissie betreffende steunmaatregel N 258/00 — Duitsland — Recreatiezwembad Dorsten (PB C 172 van 16.6.2001, blz. 16).

⁽²⁾ Besluit van de Commissie betreffende steunmaatregel N 543/01 — Ierland — Fiscale afschrijving voor ziekenhuizen (PB C 154 van 28.6.2002, blz. 4).

⁽³⁾ Besluit van de Commissie betreffende steunmaatregel N 630/03 — Italië — Steun voor lokale musea in de regio Sardinië (PB C 275 van 8.12.2005, blz. 3).

⁽⁴⁾ Besluit van de Commissie betreffende steunmaatregel N 257/07 — Spanje — Programa de ayudas destinadas a la promoción de la producción teatral en la Comunidad Autónoma del País Vasco (PB C 173 van 26.7.2007, blz. 2).

⁽⁵⁾ PB L 379 van 28.12.2006, blz. 5.

⁽⁶⁾ Zie artikel 2, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1998/2006; Verordening (EG) nr. 875/2007 van de Commissie van 24 juli 2007 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op de-minimissteun in de visserijsector en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1860/2004 (PB L 193 van 25.7.2007, blz. 6), en Verordening (EG) nr. 1535/2007 van de Commissie van 20 december 2007 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op de-minimissteun in de landbouwproductiesector (PB L 337 van 21.12.2007, blz. 35).

⁽⁷⁾ Zaak C-280/00, Altmark Trans GmbH, reeds aangehaald.

⁽⁸⁾ Zaak C-280/00, Altmark Trans GmbH, reeds aangehaald, punten 87 t/m 93.

44. In de punten 3.2 tot en met 3.6 zal nader worden ingegaan op de verschillende in het Altmark-arrest vastgestelde voorwaarden, met name het begrip „dienst van algemeen economisch belang” in de zin van artikel 106 van het Verdrag ⁽¹⁾, de behoefte aan een besluit waarbij een onderneming met het beheer van een dienst van algemeen economisch belang wordt belast ⁽²⁾, de verplichting om de parameters voor de compensatie vast te stellen ⁽³⁾, de beginselen met betrekking tot het vermijden van overcompensatie ⁽⁴⁾ en de beginselen met betrekking tot de keuze van de dienstverrichter ⁽⁵⁾.

3.2. Bestaan van een dienst van algemeen economisch belang

45. Het begrip „dienst van algemeen economisch belang” is een begrip dat in ontwikkeling is en onder meer onderhevig is aan de behoeften van burgers, technologische ontwikkelingen en ontwikkelingen op de markt, en maatschappelijke en politieke voorkeuren in de betrokken lidstaat. Het Hof van Justitie heeft bevestigd dat diensten van algemeen economisch belang diensten zijn die zich door hun specifieke kenmerken onderscheiden van die van andere economische activiteiten ⁽⁶⁾.

46. Bij gebreke van specifieke Unieregelgeving waarin de ruimte voor het bestaan van een dienst van algemeen economisch belang wordt afgebakend, beschikken de lidstaten over een ruime beoordelingsmarge bij het omschrijven van een bepaalde dienst als dienst van algemeen economisch belang en bij het verlenen van compensatie aan de dienstverrichter. De bevoegdheid van de Commissie op dit punt is beperkt tot het nagaan of de lidstaat een kennelijke fout heeft gemaakt bij het omschrijven van de dienst als dienst van algemeen economisch belang ⁽⁷⁾, en tot de beoordeling van de met de compensatie gemoeide staatssteun. Wanneer er specifieke regels van de Unie bestaan, wordt de beoordelingsmarge van de lidstaten verder ingeperkt door die regels, onverminderd de taak van de Commissie om na te gaan of de dienst van algemeen economisch belang correct is omschreven uit oogpunt van het staatssteuntoezicht.

47. Volgens het eerste Altmark-criterium dient een taak van algemeen economisch belang te worden omschreven. Dit vereiste valt samen met het vereiste van artikel 106, lid 2, van het Verdrag ⁽⁸⁾. Uit artikel 106, lid 2, van het Verdrag

volgt dat de ondernemingen die met het beheer van diensten van algemeen economisch belang worden belast, ondernemingen zijn waaraan „een bijzondere taak” is toevertrouwd ⁽⁹⁾. Algemeen genomen, dient onder „bijzondere taak van openbaredienstverlening” te worden verstaan het verrichten van diensten die een onderneming, indien zij zich door haar eigen commerciële belangen zou laten leiden, zonder compensatie niet, of niet in dezelfde mate of onder dezelfde voorwaarden, zou leveren ⁽¹⁰⁾. De lidstaten of de Unie kunnen, uit hoofde van een criterium „algemeen belang”, aan deze diensten specifieke verplichtingen verbinden.

48. De Commissie is dus van oordeel dat het niet passend zou zijn om specifieke openbaredienstverplichtingen te verbinden aan een activiteit die al wordt verricht of die op bevredigende wijze kan worden verricht en op voorwaarden (zoals prijs van, objectieve kwaliteitskenmerken van, continuïteit van en toegang tot de dienst) die stroken met het algemeen belang, zoals dat door de staat is omschreven, door ondernemingen die onder normale marktomstandigheden actief zijn ⁽¹¹⁾. Wat betreft de vraag of een dienst door de markt kan worden geleverd, blijft de beoordeling door de Commissie beperkt tot het nagaan of de lidstaat een kennelijke fout heeft gemaakt.

49. Een belangrijk voorbeeld van dit beginsel is de breedbandsector, waarvoor de Commissie al duidelijke aanwijzingen heeft gegeven wat betreft het soort activiteiten dat als diensten van algemeen economisch belang kan worden aangemerkt. Het belangrijkste punt daarbij is dat de Commissie van mening is dat in gebieden waar particuliere investeerders al in breedbandnetwerkinfrastructuur hebben geïnvesteerd (of doende zijn hun netwerkinfrastructuur verder uit te breiden) en al concurrerende breedbanddiensten met afdoende dekking aanbieden, het opzetten van parallelle breedbandinfrastructuur niet als een dienst van algemeen economisch belang kan worden aangemerkt. Wanneer daarentegen investeerders niet in staat zijn voldoende breedbanddekking te bieden, kan, onder bepaalde voorwaarden, compensatie voor een dienst van algemeen economisch belang worden geboden ⁽¹²⁾.

50. Voorts is de Commissie van oordeel dat diensten, willen deze als diensten van algemeen economisch belang kunnen worden aangemerkt, moeten gericht zijn op burgers of in het belang moeten zijn van de samenleving als geheel.

⁽¹⁾ Zie punt 3.2.

⁽²⁾ Zie punt 3.3.

⁽³⁾ Zie punt 3.4.

⁽⁴⁾ Zie punt 3.5.

⁽⁵⁾ Zie punt 3.6.

⁽⁶⁾ Arrest van 10 december 1991, zaak C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova SpA/Siderurgica Gabrielli SpA*, Jurispr. 1991, blz. I-5889, punt 27; arrest van 17 juli 1997, zaak C-242/95, *GT-Link A/S/De Danske Statsbaner (DSB)*, Jurispr. 1997, blz. I-4449, punt 53, en arrest van 18 juni 1998, zaak C-266/96, *Corsica Ferries France SA/Gruppo Antichi Ormeggiatori del porto di Genova Coop. arl e.a.*, Jurispr. 1998, blz. I-3949, punt 45.

⁽⁷⁾ Arrest van 12 februari 2008, zaak T-289/03, *British United Provident Association Ltd (BUPA) e.a./Commissie*, Jurispr. 2008, blz. II-81, punten 166 t/m 169 en 172, en arrest van 15 juni 2005, zaak T-17/02, *Fred Olsen SA/Commissie*, Jurispr. 2005, blz. II-2031, punt 216.

⁽⁸⁾ Zaak T-289/03, *BUPA/Commissie*, reeds aangehaald, punten 171 en 224.

⁽⁹⁾ Zie met name arrest van 27 maart 1974, zaak C-127/73, *Belgische Radio en Televisie (BRT)/SV SABAM en NV Fonior*, Jurispr. 1974, blz. 313.

⁽¹⁰⁾ Zie met name artikel 2 van Verordening (EG) nr. 1370/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 betreffende het openbaar personenvervoer per spoor en over de weg en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 1191/69 van de Raad en Verordening (EEG) nr. 1107/70 van de Raad (PB L 315 van 3.12.2007, blz. 1).

⁽¹¹⁾ Arrest van 20 februari 2001, zaak C-205/99, *Asociación Profesional de Empresas Navieras de Líneas Regulares (Analir) e.a./Administración General del Estado*, Jurispr. 2001, blz. I-1271, punt 71.

⁽¹²⁾ Zie, voor nadere bepalingen, de punten 24 t/m 30 van de mededeling van de Commissie „Communautaire richtsnoeren voor de toepassing van de staatssteunregels in het kader van de snelle uitrol van breedbandnetwerken”, PB C 235 van 30.9.2009, blz. 7.

3.3. Besluit waarbij een onderneming met een dienst van algemeen economisch belang wordt belast

51. Wil artikel 106, lid 2, van het Verdrag van toepassing zijn, dan moeten één of meer ondernemingen met het beheer van een dienst van algemeen economisch belang worden belast. De betrokken ondernemingen moeten dus door de staat met een bijzondere taak zijn belast ⁽¹⁾. Ook vereist het eerste Altmark-criterium dat de onderneming een openbare dienstverplichting moet uitvoeren. Om dus te voldoen aan het Altmark-arrest, is de belasting met een openbare dienst nodig om de verplichtingen van de betrokken ondernemingen en van de betrokken instantie af te bakenen.
52. De belasting met de publieke taak moet plaatsvinden door middel van een besluit, dat, afhankelijk van de wetgeving van de lidstaten, de vorm kan hebben van een wetgevings- of bestuursrechtelijk instrument, of van een contract. Deze belasting kan ook in meerdere besluiten worden vastgelegd. Op basis van de benadering die de Commissie in dit soort zaken heeft gevolgd, dienen het besluit of de reeks besluiten ten minste het volgende te bevatten:
- a) de inhoud en de duur van de openbardienstverplichtingen;
 - b) de betrokken onderneming en, in voorkomend geval, het betrokken grondgebied;
 - c) de aard van alle uitsluitende of bijzondere rechten die de onderneming door het betrokken overheidsorgaan zijn verleend;
 - d) de parameters voor de berekening, de controle en de herziening van de compensatie, en
 - e) de regelingen om overcompensatie te vermijden en terug te betalen.
53. De betrokkenheid van de dienstverrichter in de procedure waarmee deze werd belast met een publieke taak, betekent niet dat die taak niet voortvloeit uit een handeling van de overheid, zelfs al heeft de belasting met die taak plaatsgevonden op verzoek van de dienstverrichter ⁽²⁾. In sommige lidstaten is het niet ongebruikelijk dat overheidsorganen diensten financieren die door de dienstverrichter zelf werden ontwikkeld en voorgesteld. Toch moet het betrokken overheidsorgaan, vooraleer het enige compensatie kan verlenen, beslissen of het dit voorstel van de dienstverrichter goedkeurt. Daarbij doet niet ter zake of de noodzakelijke elementen van het besluit waarbij een onderneming met een dienst van algemeen economisch belang wordt belast, rechtstreeks worden opgenomen in het besluit om het voorstel van de dienstverrichter te accepteren, dan wel of een afzonderlijke rechtshandeling (bijvoorbeeld een contract met de dienstverrichter) wordt uitgewerkt.

3.4. Parameters voor de compensatie

54. De parameters op basis waarvan de compensatie wordt berekend, moeten vooraf op objectieve en transparante wijze worden vastgesteld, om te vermijden dat een economisch voordeel wordt verleend waardoor de compensatieontvangende onderneming ten opzichte van concurrerende ondernemingen kan worden begunstigd.

55. De verplichting vooraf parameters voor de compensatie te bepalen, betekent niet dat de compensatie dient te worden berekend op basis van een specifieke formule (bijvoorbeeld een bepaalde prijs per dag, per maaltijd, per passagier of per gebruikersaantal). Het enige wat van belang is, is dat bij de aanvang duidelijk is hoe de compensatie zal worden vastgesteld.
56. Wanneer het overheidsorgaan besluit alle kostenposten van de dienstverrichter te compenseren, moet het bij de aanvang bepalen hoe die kosten zullen worden bepaald en berekend. Alleen de kosten die rechtstreeks met het verrichten van de dienst van algemeen economisch belang verband houden, kunnen in dat verband in aanmerking worden genomen. Alle inkomsten die de onderneming met het verrichten van de dienst van algemeen economisch belang behaalt, moeten hierop in mindering worden gebracht.
57. Wanneer de onderneming als onderdeel van haar compensatie een redelijke winst krijgt, dienen in het besluit waarbij een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, ook de criteria voor het berekenen van die winst te worden bepaald.
58. Wanneer is bepaald dat het compensatiebedrag wordt doorgelicht gedurende de periode waarvoor de onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, dient het betreffende besluit de regelingen voor deze doorlichting nader aan te geven en de gevolgen die deze voor het totale bedrag van de compensatie kan hebben.
59. Indien een dienst van algemeen economisch belang in het kader van een aanbestedingsprocedure wordt toegewezen, moet de methode voor het berekenen van de compensatie deel uitmaken van de informatie die alle ondernemingen welke aan de selectieprocedure willen deelnemen, meegedeeld krijgen.

3.5. Vermijden van overcompensatie

60. Volgens het derde Altmark-criterium mag de compensatie niet hoger zijn dan nodig is om de kosten van de uitvoering van de openbardienstverplichtingen, rekening houdende met de opbrengsten alsmede met een redelijke winst, geheel of gedeeltelijk te dekken. Daarom moeten de mechanismen met betrekking tot de selectie van de dienstverrichter zodanig worden vastgesteld dat de hoogte van de compensatie wordt bepaald op grond van deze elementen.
61. Onder „redelijke winst” moet worden verstaan een rendement op kapitaal ⁽³⁾ dat zou worden verlangd door een gemiddelde onderneming die onderzoekt of zij de dienst van algemeen economisch belang moet verrichten voor de hele duur van de periode waarvoor de onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, rekening houdende met de omvang van het risico voor de onderneming. Het risico hangt af van de sector, het soort dienst en de kenmerken van het compensatiemechanisme. Het percentage dient zoveel mogelijk te worden bepaald ten opzichte van het rendement op kapitaal dat wordt behaald voor vergelijkbare soorten openbare dienstcontracten in concurrerende omstandigheden

⁽¹⁾ Zie met name zaak C-127/73, BRT/SABAM, reeds aangehaald.

⁽²⁾ Zaak T-17/02, Fred Olsen, reeds aangehaald, punt 188.

⁽³⁾ Onder „rendement op kapitaal” wordt verstaan de interne opbrengstvoet (IRR) die de onderneming voor de looptijd van het project op haar geïnvesteerde kapitaal behaalt, d.w.z. de IRR op de kasstromen van het contract.

(bijvoorbeeld contracten die worden gegund op basis van een aanbesteding). In sectoren waar er geen onderneming is die met de dienst van algemeen economisch belang belaste onderneming te vergelijken valt, kunnen vergelijkbare ondernemingen uit andere lidstaten of zo nodig uit andere sectoren als referentie dienen, mits met de specifieke kenmerken van elke sector rekening wordt gehouden. Om te bepalen wat een redelijke winst is, mag de lidstaat stimulerende criteria invoeren, met betrekking tot, met name, de kwaliteit van de verrichte dienst en winst inzake productievefficiëntie. Efficiëntiewinsten mogen niet ten koste gaan van de kwaliteit van de dienstverlening.

3.6. Selectie van de dienstverrichter

62. Volgens het vierde Altmark-criterium wordt de toegekende compensatie vastgesteld hetzij in het kader van een openbare aanbesteding, waarbij de kandidaat kan worden geselecteerd die deze diensten tegen de laagste kosten voor de gemeenschap kan leveren, of aan de hand van een benchmarkingexercitie met een gemiddelde, goed beheerde en afdoende met de nodige middelen uitgeruste onderneming.

3.6.1. *Bedrag van de compensatie bij toewijzing van de dienst van algemeen economisch belang via een geschikte aanbestedingsprocedure*

63. De eenvoudigste wijze waarop overheidsorganen het vierde Altmark-criterium in acht kunnen nemen, is het organiseren van een open, transparante en niet-discriminerende aanbestedingsprocedure die in overeenstemming is met de Richtlijn 2004/17/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 houdende coördinatie van de procedures voor het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten ⁽¹⁾ en Richtlijn 2004/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten ⁽²⁾, zoals hier verder nader wordt uiteengezet ⁽³⁾. Zoals in punt 5 is aangegeven, is het organiseren van dit soort aanbestedingsprocedure vaak een dwingende voorwaarde in het kader van de bestaande Unieregels.
64. Ook in gevallen waarin er geen wettelijk vereiste is, is een open, transparante en niet-discriminerende aanbestedingsprocedure een geschikte methode om verschillende potentiële aanbiedingen te vergelijken en om de compensatie zodanig vast te stellen dat de aanwezigheid van steun is uitgesloten.
65. Op grond van de rechtspraak van het Hof van Justitie sluit een openbare aanbestedingsprocedure het bestaan van staatssteun alleen uit wanneer daarmee de kandidaat kan worden geselecteerd die deze dienst „tegen de laagste kosten voor de gemeenschap” kan leveren.
66. Wat betreft de kenmerken van de aanbestedingsprocedure, een openbare procedure ⁽⁴⁾ die in overeenstemming is met

de voorwaarden van de regels inzake een openbare aanbesteding, is zeker aanvaardbaar, maar ook met een niet-openbare procedure ⁽⁵⁾ kan aan het vierde Altmark-criterium worden voldaan, tenzij de betrokken exploitanten zonder geldige redenen wordt belet op de aanbesteding in te schrijven. Daartegenover staat dat een concurrentiegericht dialoog ⁽⁶⁾ of een procedure van gunning door onderhandelingen met bekendmaking van een aankondiging van een opdracht ⁽⁷⁾ een ruime beoordelingsbevoegdheid verleent aan de aanbestedende dienst en de deelneming van belangstellende marktdeelnemers kan beperken. Daarom kunnen deze procedures alleen in uitzonderlijke omstandigheden geacht worden afdoende te zijn om aan het vierde Altmark-criterium te voldoen. De procedure van gunning door onderhandelingen zonder bekendmaking van een aankondiging van een opdracht ⁽⁸⁾ kan geen garantie bieden dat de procedure ertoe leidt dat de inschrijver wordt geselecteerd welke die diensten tegen de laagste kosten voor de gemeenschap kan verrichten.

67. Wat betreft de gunningscriteria, met „de laagste prijs” ⁽⁹⁾ wordt vanzelfsprekend aan het vierde Altmark-criterium voldaan. Ook „de economisch gunstigste offerte” ⁽¹⁰⁾ kan afdoende worden geacht, mits de gunningscriteria, daaronder begrepen milieucriteria ⁽¹¹⁾ of sociale criteria, nauw verband houden met de inhoud van de te verrichten dienst en mits daarmee de in verhouding tot de waarde van de opdracht economisch meest voordelige aanbidding wordt geselecteerd ⁽¹²⁾. Wanneer die omstandigheden zich voordoen, kan een terugvorderingsmechanisme passend zijn om het risico op overcompensatie vooraf te beperken. Een en ander staat er niet aan in de weg dat de gunnende dienst kwaliteitsnormen bepaalt waaraan alle economische spelers moeten voldoen, of kwaliteitsaspecten met betrekking tot de verschillende voorstellen in aanmerking neemt in zijn gunningsbesluit.
68. Ten slotte kunnen er zich omstandigheden voordoen waarin een aanbestedingsprocedure het niet mogelijk maakt de laagste kosten voor de gemeenschap te garanderen omdat die procedure niet zorgt voor voldoende open en reële concurrentie. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn als gevolg van de bijzondere kenmerken van de betrokken dienst, bestaande intellectuele-eigendomsrechten of noodzakelijke infrastructuur die eigendom zijn van een bepaalde dienstverrichter. Evenzo kan, in het geval van procedures

⁽¹⁾ PB L 134 van 30.4.2004, blz. 114.

⁽²⁾ PB L 134 van 30.4.2004, blz. 1.

⁽³⁾ De Commissie is voornemens de onderhavige mededeling aan te passen zodra nieuwe Unieregels inzake overheidsopdrachten zijn goedgekeurd, om duidelijk te maken in hoeverre het gebruik van de procedures in deze nieuwe regels uit oogpunt van staatssteun relevant is.

⁽⁴⁾ Artikel 1, lid 11, onder a), van Richtlijn 2004/18/EG, artikel 1, lid 9, onder a), van Richtlijn 2004/17/EG.

⁽⁵⁾ Artikel 1, lid 11, onder b), van Richtlijn 2004/18/EG, artikel 1, lid 9, onder b), van Richtlijn 2004/17/EG.

⁽⁶⁾ Artikel 29 van Richtlijn 2004/18/EG.

⁽⁷⁾ Artikel 30 van Richtlijn 2004/18/EG, artikel 1, lid 9, onder a), van Richtlijn 2004/17/EG.

⁽⁸⁾ Artikel 31 van Richtlijn 2004/18/EG. Zie ook artikel 40, lid 3, van Richtlijn 2004/17/EG.

⁽⁹⁾ Artikel 53, lid 1, onder b), van Richtlijn 2004/18/EG, artikel 55, lid 1, onder b), van Richtlijn 2004/17/EG.

⁽¹⁰⁾ Artikel 53, lid 1, onder b), van Richtlijn 2004/18/EG, artikel 55, lid 1, onder b), van Richtlijn 2004/17/EG; arrest van 20 september 1988, zaak 31/87, Gebroeders Beentjes BV/Staat der Nederlanden, Jurispr. 1988, blz. 4635 en arrest van 26 september 2000, zaak C-225/98, Commissie/Frankrijk, Jurispr. 2000, blz. I-7445, en arrest van 18 oktober 2001, zaak C-19/00, SIAC Construction Ltd/County Council of the County of Mayo, Jurispr. 2001, blz. I-7725.

⁽¹¹⁾ Zie bijv. een nieuwe editie van *Buying Green! A Handbook on Green public procurement*, beschikbaar onder: http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm

⁽¹²⁾ Met andere woorden, de criteria moeten zodanig worden vastgesteld dat zij een daadwerkelijke mededinging mogelijk maken die het voordeel voor de geselecteerde kandidaat zo beperkt mogelijk houdt.

waarbij slechts één offerte wordt ingediend, de aanbestedingsprocedure niet geacht worden voldoende te zijn om te verzekeren dat de procedure leidt tot de laagste kosten voor de gemeenschap.

3.6.2. *Bedrag van de compensatie bij toewijzing van de dienst van algemeen economisch belang zonder aanbestedingsprocedure*

69. Wanneer er voor een bepaalde dienst een algemeen geaccepteerde marktvergoeding bestaat, biedt die marktvergoeding de beste benchmark voor de compensatie wanneer er geen aanbesteding plaatsvindt ⁽¹⁾.
70. Bestaat dit soort marktvergoeding niet, dan moet het compensatiebedrag worden vastgesteld op basis van de kosten die een gemiddelde, goed beheerde onderneming, die zodanig met middelen is uitgerust dat zij aan de vereisten van de openbare dienst kan voldoen, zou hebben gemaakt om deze verplichtingen uit te voeren, rekening houdende met de opbrengsten en een redelijke winst uit de uitoefening van deze verplichtingen. Doel van dit alles is te vermijden dat de hoge kosten van een ondoelmatige onderneming als benchmark worden genomen.
71. Wat het begrip „goed beheerde onderneming” betreft, zouden de lidstaten, bij gebreke van een officiële definitie, objectieve criteria moeten hanteren waarvan economisch erkend is dat deze representatief zijn voor wat als goed beheer geldt. De Commissie is van mening dat het enkele feit dat winst wordt behaald, geen afdoende criterium is om een onderneming als „goed beheerd” te beschouwen. Voorts dient rekening te worden gehouden met het feit de financiële resultaten van ondernemingen, met name in de sectoren waar diensten van algemeen economisch belang het vaakst voorkomen, sterk door hun marktmacht of door sectorale regelgeving kunnen zijn beïnvloed.
72. De Commissie is van mening dat het begrip „goed beheerde onderneming” de inachtneming met zich brengt van de geldende nationale, Unie- of internationale boekhoudkundige standaarden. De lidstaten kunnen hun analyse onder meer baseren op kengetallen die representatief zijn voor de productiviteit (zoals omzet/geïnvesteed kapitaal, totale kosten/omzet, omzet per werknemer, toegevoegde waarde per werknemer, personeelskosten/toegevoegde waarde). Lidstaten kunnen ook kengetallen gebruiken die verband houden met de kwaliteit van het aanbod ten opzichte van de verwachtingen van gebruikers. Een met een dienst van algemeen economisch belang belaste onderneming die niet aan de door de betrokken lidstaat vastgestelde kwaliteitscriteria voldoet, is geen goed beheerde onderneming, zelfs indien haar kosten laag zijn.
73. De ondernemingen die op basis van deze kengetallen als representatief gelden voor wat een doeltreffend beheer is, kunnen worden beschouwd als representatieve, gemiddelde ondernemingen. Bij de analyse en vergelijking van de kostenstructuren moet echter rekening worden gehouden met de grootte van de betrokken onderneming en het feit dat het in bepaalde sectoren best mogelijk is dat ondernemingen met sterk uiteenlopende kostenstructuren naast elkaar bestaan.
74. De verwijzing naar de kosten van een „gemiddelde” onderneming in de betrokken sector houdt ook in dat er een voldoende aantal ondernemingen bestaat waarvan de kosten in aanmerking kunnen worden genomen. Die ondernemingen kunnen in dezelfde lidstaat of in andere lidstaten zijn gevestigd. De Commissie is evenwel van mening dat niet mag worden vergeleken met de kosten van een onderneming die een monopoliepositie heeft of die een compensatie voor een openbare dienst ontvangt waarvan de toekenningsvoorwaarden niet met het Unierecht in overeenstemming zijn, omdat in beide gevallen het kostenpeil hoger kan zijn dan normaal. De in aanmerking te nemen kosten zijn alle kosten met betrekking tot de dienst van algemeen economisch belang, d.w.z. de directe kosten die nodig zijn om de dienst van algemeen economisch belang uit te voeren, plus een passende bijdrage in de indirecte kosten die gemeenschappelijk zijn voor zowel de dienst van algemeen economisch belang als de overige activiteiten.
75. Indien de lidstaat kan aantonen dat de kostenstructuur van de met de dienst van algemeen economisch belang belaste onderneming beantwoordt aan de gemiddelde kostenstructuur van doelmatige en vergelijkbare ondernemingen uit de betrokken sector, wordt het compensatiebedrag waarmee de onderneming haar kosten kan dekken, daaronder begrepen een redelijke winst, geacht het vierde Altmark-criterium in acht te nemen.
76. Onder „afdoende met materiële middelen uitgeruste onderneming” moet worden verstaan een onderneming die over de vereiste middelen beschikt om onmiddellijk de openbaardienstverplichtingen te kunnen uitvoeren die aan de met de dienst van algemeen economisch belang belaste onderneming worden opgelegd.
77. Onder „redelijke winst” moet worden verstaan een rendement op kapitaal ⁽²⁾ dat zou worden verlangd door een gemiddelde onderneming die onderzoekt of zij de dienst van algemeen economisch belang moet verrichten voor de hele duur van de periode waarvoor de onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, rekening houdende met de omvang van het risico voor de onderneming, zoals bepaald in punt 3.5.

⁽¹⁾ Zie bijv. Beschikking 2009/554/EG van de Commissie van 21 oktober 2008 betreffende steunmaatregel C 49/06 (ex NN 65/06) die Italië ten uitvoer heeft gelegd ten behoeve van de aan Poste Italiane voor de plaatsing van Buoni Fruttiferi Postali betaalde provisie (PB L 189 van 21.7.2009, blz. 3).

⁽²⁾ Onder „rendement op kapitaal” wordt verstaan de interne opbrengstvoet (IRR) die de onderneming voor de looptijd van het project op haar geïnvesteerde kapitaal behaalt, d.w.z. de IRR op de kasstromen van het contract.

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE

EU-kaderregeling inzake staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst (2011)

(Voor de EER relevante tekst)

(2012/C 8/03)

1. DOEL EN TOEPASSINGSGEBIED

1. Om bepaalde diensten van algemeen economisch belang te laten functioneren op basis van beginselen en voorwaarden die hen in staat stellen hun taken te vervullen, kan financiële steun van de overheid noodzakelijk blijken wanneer de uit de openbaredienstverplichtingen voortvloeiende kosten niet kunnen worden gedekt door de met het verrichten van die dienst behaalde inkomsten.
2. Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie ⁽¹⁾ volgt dat compensatie voor de openbare dienst geen staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie vormt, wanneer deze aan bepaalde voorwaarden voldoet ⁽²⁾. Wanneer die voorwaarden zijn vervuld, is artikel 108 van het Verdrag niet van toepassing.
3. Wanneer compensatie voor de openbare dienst niet aan die voorwaarden voldoet, en voor zover aan de algemene criteria voor de toepassing van artikel 107, lid 1, van het Verdrag is voldaan, vormt dit soort compensatie staatssteun en valt deze onder de toepassing van de artikelen 106, 107 en 108 van het Verdrag.
4. De Commissie heeft in haar mededeling betreffende de EU-staatssteunregels op compensatie voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang ⁽³⁾ duidelijk gemaakt onder welke voorwaarden compensatie voor de openbare dienst als staatssteun dient te worden aangemerkt. Voorts zal de Commissie in haar verordening betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minissteun verleend aan met het beheer van diensten van algemeen economisch belang belaste ondernemingen ⁽⁴⁾, uiteenzetten onder welke voorwaarden kleine bedragen aan compensatie voor de openbare dienst geacht dienen te worden het handelsverkeer tussen de lidstaten niet ongunstig te beïnvloeden en/of de mededinging niet te verstoren of dreigen te verstoren. Onder die omstandigheden valt compensatie niet onder de toepassing van artikel 107, lid 1, van het Verdrag en valt zij dus niet onder de aanmeldingsprocedure van artikel 108, lid 3, van het Verdrag.
5. Artikel 106, lid 2, van het Verdrag vormt de rechtsgrondslag om staatssteun voor diensten van algemeen economisch belang op zijn verenigbaarheid te beoordelen. Volgens die bepaling vallen ondernemingen die met het beheer van diensten van algemeen economisch belang zijn belast of die het karakter van een fiscaal monopolie dragen, onder de regels van het Verdrag, met name onder de mededingingsregels. Toch biedt artikel 106, lid 2, van het Verdrag de mogelijkheid om af te wijken van de Verdragsregels voor zover de toepassing daarvan de vervulling, in rechte of in feite, van de toevertrouwde taken verhindert. Die afwijking geldt alleen indien de ontwikkeling van het handelsverkeer niet wordt beïnvloed in een mate die strijdig is met het belang van de Unie.
6. In Besluit 2012/21/EU van de Commissie ⁽⁵⁾ betreffende de toepassing van artikel 106, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst, verleend aan bepaalde met het beheer van diensten van algemeen economisch belang belaste ondernemingen ⁽⁶⁾ is vastgesteld onder welke voorwaarden bepaalde vormen van compensatie voor de openbare dienst als op grond van artikel 106, lid 2, van het Verdrag met de interne markt verenigbaar kunnen worden aangemerkt en vrijgesteld zijn van de verplichting tot voorafgaande aanmelding op grond van artikel 108, lid 3, van het Verdrag.
7. De in deze mededeling uiteengezette beginselen zijn alleen van toepassing op compensatie voor de openbare dienst voor zover deze staatssteun vormt die niet onder de toepassing valt van Besluit 2012/21/EU. Voor dit soort compensatie geldt de verplichting tot voorafgaande aanmelding uit hoofde van artikel 108, lid 3, van het Verdrag. In deze mededeling wordt uiteengezet onder welke voorwaarden dit soort staatssteun met de interne markt verenigbaar kan worden verklaard op grond van artikel 106, lid 2,

⁽¹⁾ Arrest zaak C-280/00, Altmark Trans GmbH en Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, Jurispr. 2003, blz. I-7747, en arrest gevoegde zaken C-34/01 tot C-38/01, Enirisorse SpA/Ministero delle Finanze, Jurispr. 2003, blz. I-14243.

⁽²⁾ In zijn arrest in de zaak-Altmark heeft het Hof van Justitie verklaard dat compensatie voor de openbare dienst geen staatssteun vormt, mits aan elk van de volgende vier criteria is voldaan. In de eerste plaats moet de begunstigde onderneming daadwerkelijk met de uitvoering van openbaredienstverplichtingen zijn belast en moeten die verplichtingen duidelijk zijn omschreven. In de tweede plaats moeten de parameters op basis waarvan de compensatie wordt berekend, vooraf op objectieve en transparante wijze zijn vastgesteld. In de derde plaats mag de compensatie niet hoger zijn dan nodig is om de kosten van de uitvoering van de openbaredienstverplichtingen geheel of gedeeltelijk te dekken, rekening houdende met de opbrengsten alsmede met een redelijke winst. Ten slotte, moet, wanneer de met de uitvoering van openbaredienstverplichtingen te belasten onderneming in een concreet geval niet wordt gekozen in het kader van een openbare aanbesteding, waarbij de kandidaat kan worden geselecteerd die deze diensten tegen de laagste kosten voor de gemeenschap kan leveren, de noodzakelijke compensatie worden vastgesteld op basis van de kosten die een gemiddelde, goed beheerde onderneming die voldoende is uitgerust, zou hebben gemaakt.

⁽³⁾ Zie bladzijde 23 van dit Publicatieblad.

⁽⁴⁾ Zie bladzijde 4 van dit Publicatieblad.

⁽⁵⁾ PB L 7, van 11.1.2012, blz. 3.

⁽⁶⁾ PB L 7, van 11.1.2012.

van het Verdrag. Zij vervangt de communautaire kaderregeling inzake staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst ⁽¹⁾.

8. De in deze mededeling uiteengezette beginselen zijn van toepassing op compensaties voor de openbare dienst in de sectoren van het luchtvervoer en het zeevervoer, onverminderd strengere specifieke bepalingen uit sectorale Uniewetgeving. Zij zijn niet van toepassing op het vervoer over land, noch op de publieke omroepsector die onder de mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de regels inzake staatssteun op de publieke omroep ⁽²⁾ valt.
9. Steun voor in moeilijkheden verkerende verrichters van diensten van algemeen economisch belang wordt beoordeeld op grond van de communautaire richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden ⁽³⁾.
10. De in deze mededeling uiteengezette beginselen zijn van toepassing onverminderd de voorwaarden opgelegd door:
 - a) het Unierecht op mededingingsgebied (met name de artikelen 101 en 102 van het Verdrag);
 - b) de bepalingen van het Unierecht op het gebied van overheidsopdrachten;
 - c) de bepalingen van Richtlijn 2006/111/EG van de Commissie van 16 november 2006 betreffende de doorzichtigheid in de financiële betrekkingen tussen lidstaten en openbare bedrijven en de financiële doorzichtigheid binnen bepaalde ondernemingen ⁽⁴⁾;
 - d) aanvullende voorwaarden die voortvloeien uit het Verdrag of uit sectorale Uniewetgeving.

2. VOORWAARDEN INZAKE DE VERENIGBAARHEID VAN COMPENSATIE VOOR DE OPENBARE DIENST DIE STAATSTEUN VORMT

2.1. Algemene bepalingen

11. Bij de huidige stand van ontwikkeling van de interne markt kan staatssteun die buiten het toepassingsbereik van Besluit 2012/21/EU valt, op grond van artikel 106, lid 2, van het Verdrag verenigbaar worden verklaard indien deze voor het beheer van de betrokken diensten van algemeen economisch belang noodzakelijk is en deze de ontwikkeling van het handelsverkeer niet beïnvloedt in een mate die strijdig is met het belang van de Unie. Aan de voorwaarden in de punten 2.2 tot en met 2.10 dient te zijn voldaan, om tot dit soort evenwicht te komen.

2.2. Reële dienst van algemeen economisch belang als bedoeld in artikel 106 van het Verdrag

12. De steun wordt verleend voor een reële en correct omschreven dienst van algemeen economisch belang in de zin van artikel 106, lid 2, van het Verdrag.

13. De Commissie heeft in haar mededeling betreffende de staatssteunregels van de Europese Unie op compensatie voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang het nodige houvast gegeven met betrekking tot de voorwaarden om een dienst als dienst van algemeen economisch belang aan te merken. Met name kunnen lidstaten geen specifieke openbaredienstverplichtingen verbinden aan diensten die al worden verricht of die op bevredigende wijze kunnen worden verricht en op voorwaarden (zoals de prijs van, objectieve kwaliteitskenmerken van, continuïteit van en de toegang tot de dienst) die stroken met het algemeen belang, zoals dat door de staat is omschreven, door ondernemingen die onder normale marktomstandigheden actief zijn. Ten aanzien van de vraag of een dienst door de markt kan worden geleverd, blijft de beoordeling door de Commissie beperkt tot het nagaan of aan de definitie van de lidstaat een kennelijke beoordelingsfout ten grondslag ligt, tenzij bepalingen in de Uniewetgeving een strengere norm bevatten.

14. Voor de toepassing van de in de onderhavige mededeling uiteengezette beginselen dienen de lidstaten aan te tonen dat zij de behoeften aan een openbare dienst goed hebben onderzocht, mede aan de hand van een publieke raadpleging of andere passende instrumenten waarmee de belangen van gebruikers en dienstverrichters kunnen worden meegenomen. Dit geldt niet wanneer duidelijk is dat een nieuwe raadpleging geen significant toegevoegde waarde zal opleveren ten opzichte van een recente raadpleging.

2.3. Noodzaak om openbaredienstverplichtingen en de berekeningswijze van de compensatie vast te leggen in een besluit waarbij een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast

15. De betrokken onderneming moet met de verantwoordelijkheid voor het beheer van de dienst van algemeen economisch belang worden belast door middel van een of meer besluiten, waarvan de vorm door elke lidstaat kan worden bepaald. Het begrip „lidstaat” omvat zowel de centrale, regionale als lokale overheden.

16. In dit besluit of in die besluiten is met name aangegeven:

- a) de inhoud en de duur van de openbaredienstverplichtingen;
- b) de betrokken onderneming en, in voorkomend geval, het betrokken grondgebied;
- c) de aard van alle uitsluitende of bijzondere rechten die de onderneming door het toewijzende overheidsorgaan zijn verleend;
- d) de beschrijving van het compensatiemechanisme en de parameters voor berekening, monitoring en herziening van de compensatie;

⁽¹⁾ PB C 297 van 29.11.2005, blz. 4.

⁽²⁾ PB C 257 van 27.10.2009, blz. 1.

⁽³⁾ PB C 244 van 1.10.2004, blz. 2.

⁽⁴⁾ PB L 318 van 17.11.2006, blz. 17.

- e) de regelingen om overcompensatie te vermijden en terug te betalen.

2.4. Lengte van de periode waarvoor een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast

17. De lengte van de periode waarvoor een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, dient te worden verantwoord aan de hand van objectieve criteria zoals de behoefte om niet-overdraagbare vaste activa af te schrijven. In beginsel mag de lengte van die periode niet langer zijn dan de periode die nodig is om de activa te kunnen afschrijven die voor het verrichten van de dienst van algemeen economisch het meest van belang zijn.

2.5. Inachtneming van Richtlijn 2006/111/EG

18. Steun wordt alleen als verenigbaar met de interne markt op grond van artikel 106, lid 2, van het Verdrag beschouwd wanneer de onderneming, in voorkomend geval, Richtlijn 2006/111/EG⁽¹⁾ in acht neemt. Steun die deze richtlijn niet in acht neemt, wordt geacht de ontwikkeling van het handelsverkeer te beïnvloeden in een mate die strijdig is met het belang van de Unie in de zin van artikel 106, lid 2, van het Verdrag.

2.6. Inachtneming van de Unieregels inzake het plaatsen van overheidsopdrachten

19. Steun kan alleen op grond van artikel 106, lid 2, van het Verdrag met de interne markt als verenigbaar worden beschouwd wanneer het verantwoordelijke overheidsorgaan bij het opdragen van de dienstverrichting aan de betrokken onderneming de Unieregels op het gebied van overheidsopdrachten in acht heeft genomen of toezegt deze in acht te zullen nemen. Dit geldt voor eventuele voorwaarden inzake transparantie, gelijke behandeling en non-discriminatie die rechtstreeks uit het Verdrag of, in voorkomend geval, uit het afgeleide Unierecht voortvloeien. Steun welke deze regels en voorwaarden niet in acht neemt, wordt geacht de ontwikkeling van het handelsverkeer te beïnvloeden in een mate die strijdig is met de belangen van de Unie in de zin van artikel 106, lid 2, van het Verdrag.

2.7. Discriminatieverbod

20. Ingeval een overheidsorgaan de verrichting van de betrokken dienst van algemeen economisch belang aan meerdere ondernemingen toewijst, dient de compensatie ten aanzien van elke onderneming op basis van dezelfde methode te worden berekend.

2.8. Compensatiebedrag

21. Het compensatiebedrag mag niet hoger zijn dan hetgeen nodig is om de nettokosten⁽²⁾ van de uitvoering van de openbare dienstverplichtingen, rekening houdende met een redelijke winst, te dekken.

⁽¹⁾ Richtlijn 2006/111/EG van de Commissie van 16 november 2006 betreffende de doorzichtigheid in de financiële betrekkingen tussen lidstaten en openbare bedrijven en de financiële doorzichtigheid binnen bepaalde ondernemingen.

⁽²⁾ In dit verband betekent „nettokosten” de nettokosten zoals die in punt 25 zijn bepaald of, in gevallen waarin de Net Avoided Cost (NAC)-methode niet kan worden toegepast, de kosten minus de inkomsten.

22. Het bedrag van de compensatie kan worden vastgesteld op basis van ofwel de verwachte kosten en inkomsten, ofwel de daadwerkelijk gemaakte kosten en behaalde inkomsten, ofwel een combinatie van beide, afhankelijk van de doelmatigheidsprikkels die de lidstaat bij de aanvang, overeenkomstig de punten 40 en 41, wil geven.

23. Is de compensatie — geheel of ten dele — gebaseerd op de verwachte kosten en inkomsten, dan worden deze in het besluit waarbij een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, nader aangegeven. Deze zijn gebaseerd op geloofwaardige en waarneembare parameters met betrekking tot de economische omgeving waarin de dienst van algemeen economisch belang wordt uitgevoerd. Daarbij doen zij, waar passend, een beroep op de deskundigheid van sectorale toezichthouders of andere, van de onderneming onafhankelijke entiteiten. De lidstaten geven aan, op welke bronnen deze verwachtingen zijn gebaseerd⁽³⁾. In de kostenraming komen de verwachte efficiëntiewinsten tot uiting die de verrichter van de dienst van algemeen economisch belang behaalt gedurende de volledige periode waarvoor de onderneming met een dienst van algemeen economisch belang wordt belast.

Nettokosten nodig voor de uitvoering van de openbare dienstverplichtingen

24. De nettokosten die nodig zijn, of die naar verwachting nodig zijn, om de openbare dienstverplichtingen uit te voeren, dienen te worden berekend aan de hand van de Net Avoided Cost (NAC)-methode, met name in sectoren waarin dit door Uniewetgeving of nationale wetgeving wordt geëist en in andere gevallen waarin dit mogelijk is.

Net Avoided Cost-methode

25. Bij de Net Avoided Cost-methode worden de nettokosten die nodig zijn, of die naar verwachting nodig zijn, om de openbare dienstverplichtingen uit te voeren, berekend als het verschil tussen de nettokosten voor de dienstverrichter die onder de openbare dienstverplichting opereert, en de nettokosten of -winst indien diezelfde dienstverrichter niet met die verplichting had moeten opereren. De nodige aandacht gaat naar een correcte beoordeling van de kosten die de dienstverrichter naar verwachting had kunnen vermijden, en de inkomsten die hij naar verwachting niet had ontvangen indien de openbare dienstverplichting er niet was geweest. Bij de berekening van de nettokosten dienen de voordelen, daaronder, zoveel als mogelijk, begrepen immateriële voordelen, voor de verrichter van de dienst van algemeen economisch belang te worden beoordeeld.

26. In bijlage IV bij Richtlijn 2002/22/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 inzake de universele dienst en gebruikersrechten met betrekking tot elektronische communicatienetwerken en -diensten⁽⁴⁾ en in bijlage I bij Richtlijn 97/67/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 1997 betreffende gemeenschappelijke regels voor de ontwikkeling van de interne

⁽³⁾ Publiek beschikbare informatiebronnen, de hoogte van de kosten die de verrichter van de dienst van algemeen economisch belang in het verleden moest maken, het kostenpeil van concurrenten, bedrijfsplannen, rapporten over sectoren enz.

⁽⁴⁾ PB L 108 van 24.4.2002, blz. 51.

markt voor postdiensten in de Gemeenschap en de verbetering van de kwaliteit van de dienst ⁽¹⁾ zijn nadere aanwijzingen te vinden over hoe deze Net Avoided Cost-methode moet worden toegepast.

27. Ook al beschouwt de Commissie de Net Avoided Cost-methode als de meest accurate methode om de kosten van een openbardienstverplichting te bepalen, toch kunnen er gevallen zijn waarin het gebruik van die methode niet doenbaar of niet passend is. In dergelijke gevallen, en mits een en ander naar behoren wordt onderbouwd, kan de Commissie accepteren dat alternatieve methoden worden gebruikt voor het berekenen van de voor de uitvoering van de openbardienstverplichtingen noodzakelijke nettokosten, zoals de methode op basis van kostentoerekening.

Methode op basis van kostentoerekening

28. Bij de methode voor kostentoerekening kunnen de nettokosten die nodig zijn om de openbardienstverplichtingen uit te voeren, worden berekend als het verschil tussen de kosten en de inkomsten voor een geselecteerde dienstverrichter die de openbardienstverplichtingen uitvoert, zoals die in het besluit waarbij een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, nader zijn aangegeven en geraamd.
29. De in aanmerking te nemen kosten omvatten alle kosten die voor het beheer van de dienst van algemeen economisch belang noodzakelijk zijn.
30. Wanneer de activiteiten van de betrokken onderneming tot de dienst van algemeen economisch belang beperkt blijven, mogen al haar kosten in aanmerking worden genomen.
31. Wanneer de onderneming activiteiten verricht die buiten het toepassingsbereik van de dienst van algemeen economisch belang vallen, kunnen de in aanmerking te nemen kosten alle directe kosten omvatten die nodig zijn om de openbardienstverplichtingen uit te voeren, plus een passende bijdrage in de indirecte kosten die voor de dienst van algemeen economisch belang en de overige activiteiten gemeenschappelijk zijn. De kosten die verband houden met activiteiten die buiten het toepassingsbereik van de dienst van algemeen economisch belang vallen, omvatten alle directe kosten, plus een passende bijdrage in de gemeenschappelijke kosten. Om de passende bijdrage in de gemeenschappelijke kosten te bepalen, kunnen, voor zover beschikbaar, marktprijzen voor het gebruik van de middelen als referentie worden gehanteerd ⁽²⁾. Wanneer deze marktprijzen niet beschikbaar zijn, kan de passende bijdrage in de gemeenschappelijke kosten worden bepaald

aan de hand van de hoogte van de redelijke winst ⁽³⁾ die de onderneming naar verwachting maakt met de activiteiten die buiten het toepassingsbereik van de dienst van algemeen economisch belang vallen, of aan de hand van andere methoden wanneer deze geschikt zijn.

Inkomsten

32. De in aanmerking te nemen inkomsten omvatten ten minste alle inkomsten die met de dienst van algemeen economisch belang worden behaald, zoals die zijn geraamd en aangegeven in het besluit waarbij de onderneming met de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, en de buitensporige winst die wordt gegenereerd door bijzondere of uitsluitende rechten, zelfs indien die verband houden met andere activiteiten, zoals aangegeven in punt 45, ongeacht of deze buitensporige winst als staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag moeten worden aangemerkt.

Redelijke winst

33. Onder „redelijke winst” dient te worden begrepen het rendement op kapitaal ⁽⁴⁾ zoals dat zou worden verlangd door een gemiddelde onderneming die onderzoekt of zij de dienst van algemeen economisch belang moet verrichten voor de hele periode waarvoor zij met de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, rekening houdende met de omvang van het risico. De omvang van het risico is afhankelijk van de betrokken sector, het soort dienst en de kenmerken van de compensatiemechanisme.
34. In naar behoren gemotiveerde omstandigheden kan, om te bepalen wat als redelijke winst geldt, ook van andere winstgevendheidsindicatoren dan het rendement op kapitaal worden gebruikgemaakt, zoals het gemiddelde rendement op eigen vermogen ⁽⁵⁾ gedurende de periode waarvoor de onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, de Return on Capital Employed, de gemiddelde Return on Assets of de Return on Sales.
35. Ongeacht de gekozen indicator, verschaft de lidstaat de Commissie het nodige bewijsmateriaal dat de winstprognose niet hoger uitkomt dan hetgeen zou worden verlangd door een gemiddelde onderneming die onderzoekt of zij de dienst moet verrichten, door bijvoorbeeld ter vergelijking het rendement te geven dat wordt behaald met vergelijkbare soorten dienstcontracten die in concurrerende omstandigheden worden toegewezen.

⁽¹⁾ PB L 15 van 21.1.1998, blz. 14.

⁽²⁾ In zijn arrest van 3 juli 2003 in de zaak-Chronopost (gevoegde zaken C-83/01 P, C-93/01 P en C-94/01 P, Chronopost SA e.a./Union française de l'express (Ufex) e.a., Jurispr. 2003, blz. I-6993) heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie over „normale marktvoorwaarden” verklaard: „In deze omstandigheden is het volstrekt onmogelijk de situatie van La Poste te vergelijken met die van een particuliere groep ondernemingen die niet in een gereserveerde sector werkzaam zijn, zodat de „normale marktvoorwaarden”, die noodzakelijkerwijs hypothetisch zijn, moeten worden beoordeeld aan de hand van de beschikbare objectieve en controleerbare elementen”.

⁽³⁾ De redelijke winst wordt uit ex-anteperspectief beoordeeld (op basis van de verwachte winst in plaats van de behaalde winst), om zo voor de onderneming niet de prikkels weg te nemen om efficiëntiewinsten te maken bij het opereren van activiteiten die buiten de dienst van algemeen economisch belang vallen.

⁽⁴⁾ Het rendement op kapitaal wordt hier omschreven als de interne opbrengstvoet (IRR) die de onderneming voor de looptijd van het project op haar geïnvesteerde kapitaal behaalt, d.w.z. de IRR op de kasstromen van het contract.

⁽⁵⁾ Voor een bepaald jaar wordt de boekhoudkundige maatstaf van rendement op eigen vermogen (ROE) omschreven als de verhouding tussen courant resultaat (EBIT) en eigen vermogen in dat jaar. Het gemiddelde jaarrendement dient te worden berekend over de hele periode waarvoor de onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, door een disconteringsfactor toe te passen op de kapitaalkosten van de onderneming of, wanneer dit beter geschikt is, het percentage dat is vastgesteld in de mededeling van de Commissie over het referentiepercentage.

36. Een rendement op kapitaal dat niet hoger ligt dan de relevante swaprente⁽¹⁾, met een opslag van 100 basispunten⁽²⁾, wordt hoe dan ook als redelijk beschouwd. De relevante swaprente is de swaprente waarvan de looptijd en de valuta overeenstemmen met de looptijd en de valuta uit het besluit waarbij een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast.
37. Wanneer aan het verrichten van de dienst van algemeen economisch belang een substantieel zakelijk of contractueel risico is verbonden — bijvoorbeeld omdat de compensatie de vorm heeft van een vast bedrag dat de verwachte nettokosten plus een redelijke winst moet dekken en de onderneming in een concurrerende omgeving opereert —, mag de redelijke winst niet hoger uitkomen dan een niveau dat overeenstemt met een percentage van het rendement op kapitaal dat in verhouding staat tot de omvang van het risico. Dat percentage dient zoveel mogelijk te worden bepaald aan de hand van het percentage van het rendement op kapitaal dat wordt behaald met vergelijkbare soorten openbaardienstcontracten waarvoor bij de gunning concurrentie speelt (bijvoorbeeld contracten die via een aanbesteding worden gegund). Wanneer het niet mogelijk is die methode toe te passen, kunnen ook andere methoden worden gebruikt om een rendement op kapitaal te bepalen, mits een en ander wordt onderbouwd⁽³⁾.
38. Wanneer aan het verrichten van de dienst van algemeen economisch belang geen substantieel zakelijk of contractueel risico is verbonden, bijvoorbeeld omdat de bij de uitvoering van de openbaardienstverplichtingen gemaakte nettokosten achteraf in wezen volledig worden gecompenseerd, mag de redelijke winst niet hoger uitkomen dan het niveau dat overeenstemt met het in punt 36 bepaalde niveau. Dit soort compensatiemechanisme geeft de verrichter van de openbare dienst geen doelmatigheidsprikkels. Daarom dient het gebruik ervan strikt beperkt te blijven tot gevallen waarin de lidstaat kan verantwoorden dat het niet haalbaar of passend is om de productie-efficiëntie in aanmerking te nemen en om een contract zo te ontwerpen dat daarmee prikkels worden gegeven voor het behalen van efficiëntiewinsten.
- Doelmatigheidsprikkels*
39. Bij het uitwerken van de compensatiemethode nemen de lidstaten ook prikkels op, met het oog op een doelmatige verrichting van een dienst van algemeen economisch belang van hoge kwaliteit, tenzij zij naar behoren kunnen verantwoorden dat het niet doenbaar of passend is om dat te doen.
40. Doelmatigheidsprikkels kunnen op uiteenlopende wijze worden vormgegeven, zodat zij zo goed mogelijk aansluiten bij de specifieke kenmerken van iedere zaak of sector. Lidstaten kunnen bijvoorbeeld vooraf de compensatie vaststellen op een vaste hoogte, waarin de efficiëntiewinsten al zijn meegenomen en verrekend die de dienstverrichter naar verwachting gedurende de periode waarvoor de onderneming met de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, zal maken.
41. Of de lidstaten kunnen in het besluit waarbij de onderneming met de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, doelstellingen inzake productie-efficiëntie vaststellen waarbij de hoogte van de compensatie afhankelijk wordt gesteld van de mate waarin die doelstellingen worden behaald. Indien de onderneming de doelstellingen niet behaalt, dient de compensatie te worden verlaagd volgens een in het besluit waarbij die onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, aangegeven berekeningsmethode. Wanneer de onderneming de doelstellingen echter overtreft, dient de compensatie te worden verhoogd volgens een in het besluit waarbij die onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, bepaalde methode. Beloningen die zijn gekoppeld aan winst bij productie-efficiëntie, worden op een zodanig niveau vastgesteld dat die winst evenwichtig wordt verdeeld tussen de onderneming en de lidstaat en/of de gebruikers.
42. Dit soort mechanismen om efficiëntieverbeteringen te stimuleren, is gebaseerd op in het besluit waarbij een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, uiteengezette objectieve en meetbare criteria, en bevat een transparante beoordeling achteraf, die wordt uitgevoerd door een entiteit die onafhankelijk is van de verrichter van de dienst van algemeen economisch belang.
43. Het behalen van efficiëntiewinsten mag niet ten koste gaan van de kwaliteit van de dienstverlening en daarbij dienen de normen uit de Uniewetgeving in acht te worden genomen.
- Bepalingen met betrekking tot ondernemingen die werkzaam zijn buiten het toepassingsgebied van de dienst van algemeen economisch belang of die meerdere diensten van algemeen economisch belang verrichten*
44. Wanneer een onderneming activiteiten verricht die zowel binnen als buiten de toepassingsgebied van de dienst van algemeen economisch belang vallen, moeten de kosten en inkomsten die met de dienst van algemeen economisch belang verband houden, en die welke met de andere diensten verband houden, overeenkomstig de in punt 31 uiteengezette beginselen in de interne boekhouding gescheiden worden aangegeven. Wanneer een onderneming met het beheer van verscheidene diensten van algemeen economisch belang is belast, omdat het toewijzende overheidsorgaan of de aard van de dienst van algemeen economisch belang verschilt, moet in de interne boekhouding van de onderneming kunnen worden nagegaan of er op het niveau van elk van de diensten van algemeen economisch belang overcompensatie heeft plaatsgevonden.
45. Wanneer de betrokken onderneming over uitsluitende of bijzondere rechten beschikt met betrekking tot andere activiteiten dan de dienst van algemeen economisch belang waarvoor steun wordt verleend en die een hogere winst

⁽¹⁾ De swaprente is het equivalent voor langere looptijden van de Inter-Bank Offered Rate (IBOR-percentage). Deze wordt op de financiële markten gebruikt als maatstaf om de financieringsrente te bepalen.

⁽²⁾ De opslag van 100 basispunten dient onder meer om het liquiditeitsrisico te compenseren dat verband houdt met het feit dat een verrichter van een dienst van algemeen economisch belang die kapitaal investeert in een contract voor een dienst van algemeen economisch belang, dit kapitaal vastlegt voor de lengte van de periode waarvoor de onderneming met de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, en niet in staat zal zijn om zijn belang zo snel en zo goedkoop van de hand te doen als het geval is bij wijdverbreide activa waaraan geen liquiditeitsrisico is verbonden.

⁽³⁾ Bijvoorbeeld door het rendement te vergelijken met de Weighted Average Cost of Capital (WACC) van de onderneming ten aanzien van de betrokken activiteit, of met het gemiddelde rendement op kapitaal voor de betrokken sector in de afgelopen jaren, rekening houdende met de vraag of historische gegevens kunnen dienen voor gebruik in de toekomst.

opleveren dan de redelijke winst, of wanneer zij andere, haar door de staat verleende voordelen geniet, worden deze, ongeacht hun kwalificatie ten aanzien van artikel 107, lid 1, van het Verdrag, in aanmerking genomen en bij de inkomsten van de onderneming gevoegd. De redelijke winst op de activiteiten waarvoor de onderneming over bijzondere of uitsluitende rechten beschikt, dient uit een ex-anteperspectief te worden beoordeeld, in het licht van het risico (of het ontbreken daarvan) dat de betrokken onderneming loopt. Bij die beoordeling dienen ook de doelmatigheidsprikkels in aanmerking te worden genomen die de lidstaat heeft ingevoerd ten aanzien van de verrichting van de betrokken diensten.

46. De lidstaat kan besluiten dat de winst die wordt behaald met andere activiteiten die buiten het toepassingsbereik van de dienst van algemeen economisch belang vallen en waarbij wordt gebruikgemaakt van de infrastructuur die nodig is om de dienst van algemeen economisch belang te verrichten, geheel of gedeeltelijk voor de financiering van de dienst van algemeen economisch belang moet worden bestemd.

Overcompensatie

47. „Overcompensatie” dient te worden begrepen als de door de onderneming ontvangen compensatie die het bedrag overschrijdt dat in punt 21 als het steunbedrag over de hele looptijd van het contract is omschreven. Zoals in de punten 39 tot en met 42 is aangegeven, mag een overschot dat het gevolg is van hoger dan verwachte efficiëntiewinsten, als extra redelijke winst worden behouden overeenkomstig de bepalingen ter zake in het besluit waarbij de onderneming met de dienst van algemeen economisch belang wordt belast ⁽¹⁾.
48. Aangezien overcompensatie niet noodzakelijk is voor het beheer van de dienst van algemeen economisch belang, vormt deze onverenigbare staatssteun.
49. De lidstaten zorgen ervoor dat de compensatie voor het beheer van de dienst van algemeen economisch belang de in deze mededeling uiteengezette voorwaarden in acht neemt, en met name dat ondernemingen geen compensatie ontvangen die hoger uitkomt dan het in overeenstemming hiermee bepaalde bedrag overeenkomstig de in dit deel uiteengezette voorwaarden. Zij verschaffen daarvan bewijsmateriaal op verzoek van de Commissie. Zij voeren regelmatige controles uit, of laten deze uitvoeren, aan het einde van de periode waarvoor de onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang is belast, en, in ieder geval, met tussenpozen van maximaal drie jaar. Voor steun die wordt verleend via andere middelen dan een aanbestedingsprocedure met aankondiging ⁽²⁾, dienen de controles in de regel ten minste om de twee jaar plaats te vinden.
50. Wanneer de lidstaat vooraf de compensatie op een vaste hoogte heeft vastgesteld, waarin de efficiëntiewinsten die de

verrichter van de openbare dienst naar verwachting gedurende de periode waarvoor deze met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang is belast, zal maken, op grond van een correcte allocatie van kosten en inkomsten en van redelijke verwachtingen zoals in dit deel wordt beschreven, blijft de controle op overcompensatie in beginsel beperkt tot het nagaan of het winstgevendheidsniveau waarop de dienstverrichter volgens het besluit waarbij een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, recht heeft, inderdaad redelijk is uit ex-anteperspectief.

2.9. Verdere voorwaarden die nodig kunnen zijn om te garanderen dat de ontwikkeling van het handelsverkeer niet wordt beïnvloed in een mate die strijdig is met het belang van de Unie

51. De in de punten 2.1 tot en met 2.8 uiteengezette voorwaarden zijn doorgaans voldoende om te garanderen dat de steun de mededinging niet verstoort in een mate die strijdig is met het belang van de Unie.
52. Het is evenwel denkbaar dat er, in sommige uitzonderlijke omstandigheden, voor ernstige concurrentievervalsingen op de interne markt geen oplossing komt en dat de steun de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt, zodanig verandert dat het belang van de Unie daardoor wordt geschaad.
53. In dat geval gaat de Commissie na, of die verstoringen kunnen worden gemitigeerd door van lidstaten voorwaarden te eisen of toezeggingen te verlangen.
54. Concurrentievervalsingen die zo zwaar zijn dat de belangen van de Unie daardoor wordt geschaad, zullen zich naar verwachting alleen in uitzonderlijke omstandigheden voordoen. De Commissie zal haar aandacht toespitsen op de gevallen van verstoring waar de steun significant ongunstige effecten heeft voor andere lidstaten en voor het functioneren van de interne markt, bijvoorbeeld omdat ondernemingen in belangrijke economische sectoren de mogelijkheid wordt ontzegd om voor hun activiteiten de schaal-grootte te bereiken die nodig is om doelmatig te kunnen opereren.
55. Dit soort verstoringen kunnen zich bijvoorbeeld voordoen wanneer het belasten met een dienst van algemeen economisch belang gebeurt voor een termijn die niet kan worden verantwoord op grond van objectieve criteria (zoals de behoefte om niet-overdraagbare vaste activa af te schrijven), of een reeks taken bundelt (die meestal even goed afzonderlijk had kunnen worden toegewezen zonder dat maatschappelijke baten verloren gaan en zonder extra kosten in termen van doelmatigheid en doeltreffendheid van de dienstverlening). In dat geval zou de Commissie onderzoeken of dezelfde openbare dienst niet even goed op een minder versturende wijze kan worden verricht, bijvoorbeeld door een onderneming wordt belast met een dienst van algemeen economisch belang die beperkter is in termen van looptijd of toepassingsbereik, of door middel van afzonderlijke toewijzingen.
56. Een andere situatie waarin een nadere beoordeling noodzakelijk kan zijn, kan zich voordoen wanneer de lidstaat een openbardienstverrichter, zonder een aanbestedingsprocedure, belast met het beheer van een dienst van algemeen

⁽¹⁾ Evenzo dient een tekort dat ontstaat doordat de efficiëntiewinsten lager uitvallen dan verwacht, gedeeltelijk voor rekening te komen van de onderneming wanneer dat in het besluit waarbij de onderneming met de dienst van algemeen economisch belang wordt belast, is bepaald.

⁽²⁾ Zoals steun voor interne opdrachten, concessies die zonder concurrentie worden toegewezen, openbare aanbestedingsprocedures zonder voorafgaande aankondiging.

economisch belang op een niet-gereserveerde markt waar sterk vergelijkbare diensten al worden verricht of waar de verwachting is dat deze daar in de nabije toekomst zullen worden verricht bij gebreke van de dienst van algemeen economisch belang. Die ongunstige gevolgen voor de ontwikkeling van het handelsverkeer kan meer uitgesproken zijn wanneer de dienst van algemeen economisch belang zal worden aangeboden tegen een tarief dat onder de kosten ligt van een daadwerkelijke of potentiële dienstverrichter, zodat de markt dreigt te worden afgeschermd. De Commissie kan dus, weliswaar met alle respect voor de ruime beoordelingsruimte van de lidstaat om de dienst van algemeen economisch belang te omschrijven, aanpassingen verlangen, bijvoorbeeld bij de toewijzing van de steun, wanneer zij redelijkerwijs kan aantonen dat het mogelijk is dezelfde dienst van algemeen economisch belang te verrichten tegen voor de gebruikers gelijkwaardige prijsvoorwaarden, op een minder verstorende wijze en tegen een lagere kostprijs voor de staat.

57. Nader onderzoek is ook raadzaam wanneer aan de belasting met een dienstverplichting bijzondere of uitsluitende rechten zijn verbonden die de mededinging op de interne markt zodanig beperken dat het belang van de Unie wordt geschaad. Ook al blijft artikel 106, lid 1, van het Verdrag het middel bij uitstek om dit soort zaken te onderzoeken, toch kan de staatssteun niet als verenigbaar worden beschouwd wanneer het uitsluitende recht voordelen oplevert die niet goed te beoordelen, kwantificeren of behandelen zijn aan de hand van de methodes ter berekening van de nettokosten van diensten van algemeen economisch belang, zoals die in punt 2.8 zijn beschreven.
58. De Commissie zal ook aandacht besteden aan situaties waarin de onderneming dankzij de steun infrastructuur kan uitbouwen of gebruiken die niet repliceerbaar is, en daardoor de mogelijkheid krijgt tot afscherming van de markt waarop de dienst van algemeen economisch belang wordt verricht, of op aanverwante relevante markten. Wanneer dit het geval is, kan het passend zijn te verlangen dat concurrenten eerlijke en niet-discriminerende toegang tot de infrastructuur krijgen tegen passende voorwaarden.
59. Indien de concurrentievervalsingen een gevolg zijn van het feit dat de belasting met de dienst van algemeen economisch belang de daadwerkelijke handhaving van Uniewetgeving om het goede functioneren van de interne markt te waarborgen, verhindert, zal de Commissie nagaan of de openbare dienst even goed, op een minder verstorende wijze kan worden verricht, door bijvoorbeeld de sectorale Uniewetgeving onverkort toe te passen.

2.10. Transparantie

60. Voor iedere compensatie voor een dienst van algemeen economisch belang die binnen het toepassingsbereik van deze mededeling valt, maakt de betrokken lidstaat de volgende gegevens op internet of met een andere passend middel bekend:
 - a) de uitkomsten van de in punt 14 bedoelde publieke raadpleging of andere passende instrumenten;
 - b) de inhoud en de duur van de openbardienstverplichtingen;
 - c) de betrokken onderneming en, in voorkomend geval, het betrokken grondgebied, en

- d) de bedragen die de onderneming jaarlijks aan steun ontvangt.

2.11. Verenigbaarheidsvoorwaarden voor steun die aan de voorwaarden van artikel 2, lid 1, van Besluit 2012/21/EU voldoet

61. De punten 14, 19, 20, 24, 39, 51 tot en met 59, en 60, onder a), zijn niet van toepassing op steun die voldoet aan de voorwaarden van artikel 2, lid 1, van Besluit 2012/21/EU.

3. VERSLAGLEGGING EN EVALUATIE

62. De lidstaten brengen om de twee jaar bij de Commissie verslag uit over de inachtneming van deze mededeling. Die verslagen geven een overzicht van de toepassing van de onderhavige mededeling voor de verschillende sectoren van dienstverrichters en omvatten:
 - a) een beschrijving van de toepassing van de in deze mededeling uiteengezette beginselen op diensten die binnen het toepassingsbereik ervan vallen, met inbegrip van interne opdrachten;
 - b) het totale bedrag dat ondernemingen aan binnen het toepassingsbereik van deze mededeling vallende steun is verleend, uitgesplitst volgens de economische sector van de begunstigden;
 - c) een vermelding of, voor een bepaald soort dienst, de toepassing van de in deze mededeling uiteengezette beginselen tot moeilijkheden of klachten van derden heeft geleid, en
 - d) alle overige gegevens over de toepassing van de in deze mededeling uiteengezette beginselen die de Commissie verlangt en die tijdig, voordat het verslag moet worden ingediend nader worden aangegeven.

Het eerste verslag wordt ingediend tegen 30 juni 2014.

63. Daarnaast dienen de lidstaten, overeenkomstig de voorwaarden van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag ⁽¹⁾ (thans artikel 108 van het Verdrag) en Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag ⁽²⁾, jaarlijks verslagen in bij de Commissie over de steun die is verleend na een besluit van de Commissie op basis van deze mededeling.
 64. Deze verslagen zullen op de internetsite van de Commissie worden gepubliceerd.
 65. De Commissie is voornemens deze mededeling tegen 31 januari 2017 opnieuw te bezien.
- ## 4. AAN BESLUITEN VAN DE COMMISSIE TE VERBINDEN VOORWAARDEN EN VERPLICHTINGEN
66. Overeenkomstig artikel 7, lid 4, van Verordening (EG) nr. 659/1999 kan de Commissie aan een positief besluit

⁽¹⁾ PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1.

⁽²⁾ PB L 140 van 30.4.2004, blz. 1.

voorwaarden verbinden die haar in staat stellen de steun met de interne markt verenigbaar te verklaren, alsmede verplichtingen opleggen die het toezicht op de naleving van het besluit mogelijk maken. Wat betreft diensten van algemeen economisch belang kunnen voorwaarden en verplichtingen met name noodzakelijk zijn om te garanderen dat de steun die aan de betrokken ondernemingen is verleend, niet resulteert in buitensporige verstoringen van de mededinging en het handelsverkeer op de interne markt. In dit verband kunnen, in het licht van de specifieke situatie van elke dienst van algemeen economisch belang, periodieke verslagen of andere verplichtingen noodzakelijk zijn.

5. TOEPASSING VAN DE KADERREGELING

67. De Commissie zal de beginselen van deze mededeling toepassen vanaf 31 januari 2012.
68. De Commissie zal de in deze mededeling uiteengezette beginselen toepassen op alle steunprojecten die bij haar worden aangemeld, en zal, overeenkomstig die beginselen, een besluit over die projecten nemen, zelfs indien de projecten werden aangemeld vóór 31 januari 2012.

69. De Commissie zal de in deze mededeling uiteengezette beginselen toepassen op onrechtmatige steun waarover zij een besluit neemt na 31 januari 2012, zelfs indien de steun vóór die datum werd toegekend. Niettemin zijn, wanneer de steun vóór 31 januari 2012 werd verleend, de punten 14, 19, 20, 24, 39 en 60 niet van toepassing.

6. DIENSTIGE MAATREGELEN

70. Bij wijze van dienstige maatregelen in de zin van artikel 108, lid 1, van het Verdrag stelt de Commissie voor dat de lidstaten tegen 31 januari 2013 de lijst bekendmaken van bestaande steunregelingen met betrekking tot compensatie voor de openbare dienst die met de onderhavige mededeling in overeenstemming moeten worden gebracht, en dat zij tegen 31 januari 2014 die steunregelingen met de onderhavige mededeling in overeenstemming brengen.
71. De lidstaten dienen de Commissie tegen 29 februari 2012 te bevestigen dat zij met het voorstel van dienstige maatregelen instemmen. Bij gebreke van antwoord neemt de Commissie aan dat de betrokken lidstaat niet instemt.

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE**Goedkeuring van de inhoud van een ontwerp-verordening van de Commissie betreffende de-minimisteun verleend aan diensten van algemeen economisch belang verrichtende ondernemingen****(Voor de EER relevante tekst)**

(2012/C 8/04)

Op 20 december 2011 heeft de Commissie de inhoud goedgekeurd van een ontwerp voor een verordening van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 VWEU op de-minimisteun verleend aan diensten van algemeen economisch belang verrichtende ondernemingen. Het betreffende ontwerp voor een verordening van de Commissie is aan de onderhavige mededeling gehecht. De publieke consultatie over dit ontwerp voor een verordening van de Commissie is geopend voor een periode van één maand te rekenen vanaf de bekendmaking van deze mededeling.

BIJLAGE

ONTWERP VERORDENING (EU) Nr. .../... VAN DE COMMISSIE

van 20 december 2011

betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun verleend aan diensten van algemeen economisch belang verrichtende ondernemingen

(Voor de EER relevante tekst)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EG) nr. 994/98 van de Raad van 7 mei 1998 betreffende de toepassing van de artikelen 92 en 93 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap op bepaalde soorten van horizontale steunmaatregelen ⁽¹⁾, en met name artikel 2, lid 1,

Na bekendmaking van de ontwerp-verordening ⁽²⁾,

Na raadpleging van het Adviescomité inzake overheidssteun,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) In Verordening (EG) nr. 994/98 wordt de Commissie gemachtigd om bij verordening een plafond vast te stellen beneden hetwelk steunmaatregelen geacht worden niet aan alle criteria van artikel 107, lid 1, van het Verdrag te voldoen en derhalve niet onder de aanmeldingsprocedure van artikel 108, lid 3, van het Verdrag vallen.
- (2) Op basis van die verordening heeft de Commissie met name Verordening (EG) nr. 1998/2006 van de Commissie van 15 december 2006 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op de-minimissteun ⁽³⁾ vastgesteld, waarin een algemeen de-minimisplafond op 200 000 EUR per begunstigde over een periode van drie belastingjaren is bepaald.
- (3) Uit de ervaring die de Commissie heeft opgedaan bij de toepassing van de staatssteunregels op ondernemingen die diensten van algemeen economisch belang in de zin van artikel 106, lid 2, van het Verdrag verrichten, is gebleken dat het plafond beneden hetwelk voordelen die dit soort ondernemingen verleend krijgen, geacht kunnen worden het handelsverkeer tussen lidstaten niet ongunstig te beïnvloeden en/of de mededinging te verstoren of dreigen te verstoren, in sommige gevallen kan verschillen van het algemene de-minimisplafond dat in Verordening (EG) nr. 1998/2006 is bepaald. Bij ten minste sommige van deze voordelen bestaat namelijk de kans

dat deze compensatie vormen voor additionele kosten die verband houden met het verrichten van diensten van algemeen economisch belang. Daarnaast is het geografische toepassingsbereik van veel activiteiten die als het verrichten van een dienst van algemeen economisch belang kunnen worden aangemerkt, beperkt. Het is dus passend om — naast Verordening (EG) nr. 1998/2006 — een verordening in te voeren die specifieke de-minimisregels bevat voor ondernemingen die diensten van algemeen economisch belang verrichten.

- (4) In het licht van de ervaring van de Commissie dient steun aan ondernemingen die een dienst van algemeen economisch belang verrichten, geacht te worden het handelsverkeer tussen lidstaten niet ongunstig te beïnvloeden en/of de mededinging niet te verstoren of dreigen te verstoren, mits het totale bedrag dat de begunstigde onderneming aan steun voor het beheer van diensten van algemeen economisch belang ontvangt, niet meer dan 500 000 EUR over een periode van drie belastingjaren bedraagt.
- (5) Gelet op de bijzondere regels die in de sectoren van de primaire productie van landbouwproducten, de visserij en de aquacultuur gelden, en gezien het risico dat in die sectoren steunbedragen die kleiner zijn dan die welke in deze verordening zijn vastgesteld, aan de criteria van artikel 107, lid 1, van het Verdrag kunnen voldoen, dient deze verordening niet op die sectoren van toepassing te zijn. Dit laat maatregelen onverlet die worden verleend aan in de visserijsector actieve ondernemingen die een dienst van algemeen economisch belang verrichten die geen verband houdt met visserijproducten, zoals bijvoorbeeld de inzameling van scheepsafval. Ten einde rekening te houden met het feit dat in het vrachtvervoer over de weg en in het reizigersvervoer over de weg werkzame ondernemingen gemiddeld klein in omvang zijn en gelet op de overcapaciteit van die sector en de doelstellingen van het vervoersbeleid wat betreft congestie op de weg en het vrachtvervoer, dient steun voor de aanschaf van wegvervoermiddelen voor vracht door ondernemingen die vrachtvervoer voor rekening van derden uitvoeren, te worden uitgesloten. Dit doet geen afbreuk aan de positieve benadering van de Commissie ten aanzien van staatssteun voor schonere en milieuvriendelijkere voertuigen in andere Unie-instrumenten dan deze verordening. Gelet op Besluit 2010/787/EU van de Raad van 10 december 2010 betreffende staatssteun ter bevordering van de sluiting van niet-concurrentiekrachtige steenkoolmijnen ⁽⁴⁾ dient deze verordening niet op de kolenindustrie van toepassing te zijn.

⁽¹⁾ PB L 142 van 14.5.1998, blz. 1.

⁽²⁾ PB C 8 van 11.1.2012, blz. 23.

⁽³⁾ PB L 379 van 28.12.2006, blz. 5.

⁽⁴⁾ PB L 336 van 21.12.2010, blz. 24.

- (6) Gezien de overeenkomsten die er bestaan tussen de verwerking en afzet van landbouwproducten, enerzijds, en van niet-landbouwproducten, anderzijds, dient deze verordening te gelden voor de verwerking en afzet van landbouwproducten mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan. In dat verband dienen noch activiteiten op landbouwbedrijven die nodig zijn om een product voor te bereiden voor de eerste verkoop (zoals oogsten, maaien en dorsen van graan of het verpakken van eieren), noch de eerste verkoop aan wederverkopers of verwerkende bedrijven als verwerking of afzet te worden beschouwd.
- (7) Het Hof van Justitie heeft verklaard dat de lidstaten, wanneer de Unie een regeling voor de totstandbrenging van een gemeenschappelijke marktordening in een bepaalde landbouwsector heeft vastgesteld, zich dienen te onthouden van elke maatregel die daarvan afwijkt of er inbreuk op maakt. Daarom dient deze verordening niet van toepassing te zijn op steun waarvan het bedrag is vastgesteld op basis van de prijs of de hoeveelheid afgenomen of op de markt gebrachte producten. Evenmin dient zij van toepassing te zijn op de-minimissteun waaraan de verplichting is gekoppeld om deze met primaire producenten te delen.
- (8) Deze verordening dient niet van toepassing te zijn op de-minimisexportsteun of de-minimissteun waarmee binnenlandse producten ten opzichte van ingevoerde producten worden begunstigd.
- (9) Deze verordening dient niet van toepassing te zijn op ondernemingen in moeilijkheden in de zin van de communautaire richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden ⁽¹⁾.
- (10) Het zou niet mogelijk mogen zijn om steun die het de-minimissteunplafond overschrijdt, op te splitsen in een aantal kleinere tranches om deze tranches op die wijze onder de toepassing van deze verordening te brengen.
- (11) In lijn met de beginselen die voor steun in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag gelden, dient de-minimissteun geacht te worden te zijn verleend op het tijdstip waarop de onderneming krachtens de toepasselijke nationale wet- en regelgeving een wettelijke aanspraak op de steun verwerft.
- (12) Om te vermijden dat de in verschillende Unie-instrumenten vastgestelde maximum steunintensiteiten worden omzeild, mag de-minimissteun niet worden gecumuleerd met staatssteun voor dezelfde in aanmerking komende kosten indien een dergelijke cumulering ertoe zou leiden dat een steunintensiteit hoger uitkomt dan de intensiteit die in de specifieke omstandigheden van elke zaak door een groepsvrijstellingsverordening of een besluit van de Commissie is vastgesteld.
- (13) Deze verordening mag de toepassing van Verordening (EG) nr. 1998/2006 op ondernemingen die diensten van algemeen economisch belang verrichten, niet beperken. De lidstaten dienen, wat betreft steun voor het beheer van diensten van algemeen economisch belang, de vrijheid te behouden om een beroep te doen op ofwel de onderhavige verordening ofwel Verordening (EG) nr. 1998/2006.
- (14) Het Hof van Justitie heeft in zijn Altmark-arrest ⁽²⁾ criteria vastgesteld om te bepalen wanneer compensatie voor het verrichten van een dienst van algemeen economisch belang geen staatssteun vormt. Niettemin, mag op grond van de onderhavige verordening verleende de-minimissteun hoe dan ook niet worden gecumuleerd met compensaties voor dezelfde dienst, ongeacht of deze op grond van het Altmark-arrest staatssteun vormt of niet. Daarom vallen steunmaatregelen alleen onder deze verordening indien het volledige compensatiebedrag, ongeacht of dit staatssteun vormt, de in de onderhavige verordening vastgestelde drempel niet overschrijdt.
- (15) Met het oog op transparantie en een correcte toepassing van de onderhavige verordening dient in deze verordening een duidelijke drempel te worden bepaald ook voor gevallen waarin de steun niet in de vorm van een subsidie wordt verleend, maar bijvoorbeeld als lening of kapitaalinjectie. Met het oog op een eenvormige, transparante en eenvoudige toepassing van de staatssteunregels dient het mogelijk te zijn deze drempel toe te passen, ongeacht de specifieke kenmerken van de maatregelen en zonder dat een berekening hoeft te worden uitgevoerd. Daarom mag steun verleend in een andere vorm dan subsidie alleen het voordeel van de onderhavige verordening genieten indien het aan de onderneming uitgekeerde steunbedrag niet meer dan 500 000 EUR bedraagt. Wanneer de steun de vorm heeft van een garantie, dient deze verordening alleen van toepassing te zijn wanneer het gegarandeerde gedeelte van de onderliggende lening niet meer dan 500 000 EUR bedraagt.
- (16) De Commissie heeft tot taak erop toe te zien dat de staatssteunregels in acht worden genomen en inzonderheid dat, wanneer op grond van de de-minimisregels steun wordt verleend, de desbetreffende voorwaarden in acht worden genomen. De lidstaten dienen, in overeenstemming met het in artikel 4, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde samenwerkingsbeginsel, de vervulling van deze taak te vergemakkelijken door de nodige maatregelen te treffen om te waarborgen dat het totale bedrag dat eenzelfde onderneming aan de-minimissteun voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang wordt verleend, het totale toegestane plafond. Met het oog daarop en om inachtneming van de bepalingen inzake cumulering met steun op grond Verordening (EG) nr. 1998/2006 te verzekeren, dienen de lidstaten bij het verlenen van de-minimissteun op grond van deze verordening de betrokken onderneming, onder verwijzing naar deze verordening, het steunbedrag mee te delen en er op te wijzen dat dit een de-minimiskarakter heeft. Voorts

⁽¹⁾ PB C 244 van 1.10.2004, blz. 2.

⁽²⁾ Arrest van 24 juli 2003, zaak C-280/00, Altmark Trans GmbH en Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, Jurispr. 2003, blz. I-7747.

dient de betrokken lidstaat, alvorens dit soort steun te verlenen, van de onderneming een verklaring te verlangen over andere onder de onderhavige verordening of onder Verordening (EG) nr. 1998/2006 vallende, gedurende het betrokken belastingjaar en de twee voorgaande belastingjaren ontvangen de-minimissteun. Bij wijze van alternatief dient de lidstaat de mogelijkheid te hebben de eerbiediging van het plafond te garanderen door middel van een centraal register.

- (17) Deze verordening laat de voorwaarden van het Unierecht inzake overheidsopdrachten of aanvullende uit het Verdrag of uit sectorale Uniewetgeving voortvloeiende voorwaarden onverlet.
- (18) Deze verordening dient te gelden ten aanzien van steun die vóór de inwerkingtreding van deze verordening is verleend aan ondernemingen die diensten van algemeen economisch belang verrichten,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Toepassingsbereik

1. Deze verordening is uitsluitend van toepassing op steun welke wordt verleend aan ondernemingen die een dienst van algemeen economisch belang in de zin van artikel 106, lid 2, van het Verdrag verrichten.
2. Deze verordening is niet van toepassing op:
 - a) steun verleend aan in de sectoren visserij en aquacultuur actieve ondernemingen voor zover die onder Verordening (EG) nr. 104/2000 van de Raad ⁽¹⁾ vallen;
 - b) steun verleend aan ondernemingen die in de primaire productie van de in Bijlage I bij het Verdrag vermelde landbouwproducten werkzaam zijn;
 - c) steun verleend aan ondernemingen die actief zijn op het gebied van de verwerking en de afzet van de in Bijlage I bij het Verdrag vermelde landbouwproducten, in de volgende gevallen:
 - i) wanneer het steunbedrag wordt vastgesteld op basis van de prijs of de hoeveelheid van dergelijke van primaire producenten afgenomen producten die door de betrokken ondernemingen op de markt worden gebracht;
 - ii) wanneer de steun afhankelijk wordt gesteld van de voorwaarde dat deze steun geheel of ten dele aan primaire producenten wordt doorgegeven;
 - d) steun voor werkzaamheden die verband houden met de uitvoer naar derde landen of lidstaten, met name steun die direct aan de uitgevoerde hoeveelheden is gerelateerd, en steun voor de oprichting en exploitatie van een distributienet of andere lopende uitgaven in verband met werkzaamheden op het gebied van uitvoer;
 - e) steun die afhangt van het gebruik van binnenlandse in plaats van ingevoerde goederen;
 - f) steun verleend aan ondernemingen die in de kolenindustrie in de zin van Besluit 2010/787/EU van de Raad actief zijn;

- g) steun voor de aanschaf van wegvervoermiddelen voor vracht door ondernemingen die vrachtvervoer voor rekening van derden uitvoeren;

- h) steun aan ondernemingen in moeilijkheden.

3. In deze verordening wordt verstaan onder:

- a) „landbouwproducten”: de in Bijlage I bij het Verdrag vermelde producten, met uitzondering van visserijproducten;
- b) „de verwerking van landbouwproducten”: een bewerking van een landbouwproduct die een product oplevert dat nog steeds een landbouwproduct is, met uitzondering van activiteiten op landbouwbedrijven die nodig zijn om een plantaardig of dierlijk product voor de eerste verkoop voor te bereiden;
- c) „afzet van landbouwproducten”: het in voorraad hebben of uitstellen met het oog op verkoop, te koop aanbieden, leveren of op enige andere wijze verhandelen, met uitzondering van de eerste verkoop door een primaire producent aan wederverkopers of verwerkingsbedrijven en alle activiteiten waarmee een product voor een dergelijke eerste verkoop wordt voorbereid. Verkoop door een primaire producent aan eindgebruikers geldt als afzet indien deze plaatsvindt in afzonderlijke lokalen die uitsluitend voor dat doel worden gebruikt.

Artikel 2

De-minimissteun

1. Steun aan ondernemingen met betrekking tot het verrichten van een dienst van algemeen economisch belang, wordt geacht niet aan alle criteria van artikel 107, lid 1, van het Verdrag te voldoen — en is derhalve vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting uit hoofde van artikel 108, lid 3, van het Verdrag — indien deze aan de in deze verordening vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. Steunmaatregelen kunnen het voordeel van deze verordening alleen genieten indien het totale steunbedrag dat een onderneming die diensten van algemeen economisch belang verricht, niet meer dan 500 000 EUR over een periode van drie belastingjaren bedraagt.
3. Wanneer steun in een andere vorm dan subsidies wordt verleend, zoals leningen of kapitaalinjecties, kan deze alleen het voordeel van de onderhavige verordening genieten indien het in lid 2 vastgestelde plafond niet wordt overschreden. Wanneer de steun de vorm heeft van een garantie, overschrijdt het gegarandeerde gedeelte van de onderliggende lening dat plafond niet.
4. Wanneer het totale aan een onderneming die diensten van algemeen economisch belang verricht, verleende steunbedrag het in lid 2 bepaalde plafond overschrijdt, komt die steun niet in aanmerking voor deze verordening, zelfs niet voor een gedeelte van het steunbedrag dat het plafond niet overschrijdt. In dat geval kan voor deze steunmaatregel het voordeel van de onderhavige verordening niet worden ingeroepen.
5. De-minimissteun wordt niet gecumuleerd met staatssteun voor dezelfde in aanmerking komende kosten indien die cumulering ertoe zou leiden dat een steunintensiteit hoger uitkomt dan de intensiteit die in de specifieke omstandigheden van elke zaak door een groepsvrijstellingsverordening of een besluit van de Commissie is vastgesteld.

⁽¹⁾ PB L 17 van 21.1.2000, blz. 22.

6. De-minimissteun op grond van deze verordening mag worden gecumuleerd met de-minimissteun op grond van Verordening (EG) nr. 1998/2006 tot het in artikel 2, lid 2, van deze verordening vastgestelde plafond. Echter, de-minimissteun op grond van de onderhavige verordening wordt niet gecumuleerd met compensaties voor dezelfde dienst van algemeen economisch belang, ongeacht of deze staatssteun vormt of niet.

Artikel 3

Monitoring

1. Wanneer een lidstaat voornemens is op grond van deze verordening de-minimissteun aan een onderneming te verlenen, stelt deze de onderneming schriftelijk in kennis van het als bruto-subsidie-equivalent uitgedrukte voorgenomen steunbedrag, van de dienst van algemeen economisch belang ten aanzien waarvan die steun wordt verleend en van het feit dat het de-minimissteun betreft, met uitdrukkelijke verwijzing naar deze verordening en de titel en de vindplaats ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*. Wanneer op grond van deze verordening in het kader van een regeling de-minimissteun wordt verleend aan verschillende ondernemingen en in het kader van die regeling aan die ondernemingen uiteenlopende bedragen aan individuele steun worden verleend, kan de betrokken lidstaat ervoor opteren om deze verplichting te vervullen door de ondernemingen een vast bedrag mee te delen dat met het in het kader van die regeling maximaal uit te keren steunbedrag overeenstemt. In dat geval wordt het vaste bedrag gebruikt om te bepalen of het in artikel 2, lid 2, vastgestelde plafond is bereikt. Alvorens de steun te verlenen, verlangt de lidstaat van de onderneming die de dienst van algemeen economisch belang verricht, een verklaring in schriftelijke of elektronische vorm over alle andere op grond van deze verordening of op grond van Verordening (EG) nr. 1998/2006 aan de onderneming die diensten van algemeen economisch belang verricht, gedurende de twee voorgaande belastingjaren en het lopende belastingjaar verleende de-minimissteun.

De lidstaat verleent nieuwe de-minimissteun op grond van deze verordening pas nadat deze zich ervan vergewist dat hiermee het totale, op grond van deze verordening aan een onderneming die diensten van algemeen economisch belang verricht, aan de-minimissteun verleende steunbedrag niet zodanig doet toenemen dat het in artikel 2, lid 2, vastgestelde plafond wordt overschreden, en dat de regels inzake cumulatie van artikel 2, lid 6, in acht worden genomen.

2. Wanneer een lidstaat een centraal register voor de-minimissteun heeft opgezet dat alle gegevens bevat over alle de-minimissteun die door autoriteiten in die lidstaat is verstrekt

aan ondernemingen welke diensten van algemeen economisch belang verrichten, is lid 1 niet van toepassing op die lidstaat.

3. De lidstaten leggen dossiers aan die alle gegevens bevatten met betrekking tot de toepassing van deze verordening. Deze dossiers bevatten alle gegevens die nodig zijn om te kunnen nagaan of de voorwaarden van deze verordening in acht zijn genomen. De dossiers betreffende individuele de-minimissteun worden gedurende tien belastingjaren vanaf het tijdstip van de steunverlening bewaard. Voor de-minimissteunregelingen worden de dossiers bewaard gedurende tien jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de laatste individuele steunverlening op grond van die regeling. De betrokken lidstaat verstrekt de Commissie op haar schriftelijk verzoek binnen 20 werkdagen, of binnen de langere termijn die de Commissie in haar verzoek vaststelt, alle gegevens die de Commissie nodig acht om te kunnen nagaan of aan de voorwaarden van deze verordening is voldaan, en met name om te kunnen vaststellen ten belope van welk totaalbedrag een bepaalde onderneming op grond van deze verordening en van Verordening (EG) nr. 1998/2006 de-minimissteun heeft ontvangen.

Artikel 4

Overgangsbepalingen

Deze verordening is van toepassing op steun die voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang is verleend vóór de inwerkingtreding van deze verordening, mits die steun aan de in de artikelen 1 en 2 van deze verordening vastgestelde voorwaarden voldoet. Steun voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang die niet aan deze voorwaarden voldoet, wordt door de Commissie beoordeeld overeenkomstig de relevante beschikkingen, besluiten, kaderregelingen, richtsnoeren, mededelingen en bekendmakingen.

Na het verstrijken van de geldigheidsduur van deze verordening kan alle de minimis-steun die aan de voorwaarden van deze verordening voldoet, nog gedurende zes maanden geldig ten uitvoer worden gelegd.

Artikel 5

Inwerkingtreding en geldigheidsduur

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is van toepassing tot en met 31 december 2018.

De Commissie is voornemens deze verordening vijf jaar na de inwerkingtreding ervan opnieuw te bezien.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 20 december 2011.

Voor de Commissie

De voorzitter

José Manuel BARROSO

IV

(Informatie)

INFORMATIE AFKOMSTIG VAN DE INSTELLINGEN, ORGANEN EN
INSTANTIES VAN DE EUROPESE UNIE

EUROPESE COMMISSIE

Wisselkoersen van de euro ⁽¹⁾

10 januari 2012

(2012/C 8/05)

1 euro =

Munteenheid			Koers		
USD	US-dollar	1,2808	AUD	Australische dollar	1,2379
JPY	Japanse yen	98,39	CAD	Canadese dollar	1,3021
DKK	Deense kroon	7,4355	HKD	Hongkongse dollar	9,9471
GBP	Pond sterling	0,82820	NZD	Nieuw-Zeelandse dollar	1,6098
SEK	Zweedse kroon	8,8120	SGD	Singaporese dollar	1,6506
CHF	Zwitserse frank	1,2136	KRW	Zuid-Koreaanse won	1 478,49
ISK	IJslandse kroon		ZAR	Zuid-Afrikaanse rand	10,3390
NOK	Noorse kroon	7,6555	CNY	Chinese yuan renminbi	8,0858
BGN	Bulgaarse lev	1,9558	HRK	Kroatische kuna	7,5325
CZK	Tsjechische koruna	25,785	IDR	Indonesische roepia	11 722,29
HUF	Hongaarse forint	312,31	MYR	Maleisische ringgit	4,0127
LTL	Litouwse litas	3,4528	PHP	Filipijnse peso	56,335
LVL	Letlandse lat	0,6981	RUB	Russische roebel	40,3900
PLN	Poolse zloty	4,4626	THB	Thaise baht	40,512
RON	Roemeense leu	4,3620	BRL	Braziliaanse real	2,3030
TRY	Turkse lira	2,3921	MXN	Mexicaanse peso	17,3805
			INR	Indiase roepie	66,3390

⁽¹⁾ Bron: door de Europese Centrale Bank gepubliceerde referentiekosten.

Bericht over gidsen voor goede praktijken van de Europese Unie

(2012/C 8/06)

Overeenkomstig het resultaat van de uitgevoerde beoordeling is het Permanent Comité voor de voedselketen en de diergezondheid overeengekomen om de titels en referenties van de volgende gidsen voor goede praktijken van de Europese Unie te publiceren krachtens artikel 9 van Verordening (EG) nr. 852/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 inzake levensmiddelenhygiëne ⁽¹⁾:

Titel: Guide to Good Manufacturing Practice for „Liquid, Concentrated, Frozen and Dried Egg Products” used as Food Ingredients (Non-ready to eat egg products) (Gids voor goede praktijken voor het produceren van „vloeibare, geconcentreerde, bevroren en gedroogde ei producten” die als voedsel ingrediënten worden gebruikt (niet kant-en-klare ei producten).

Auteur: European Egg Processors Association (EEPA)

Referentie: http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/hygienelegislation/good_practice_en.htm

Titel: Community guide for good hygiene practices in pullet rearing and egg laying flocks (Communautaire gids voor goede hygiënepraktijken betreffende koppels opfokkuikens en leghennen).

Auteur: Comité van professionele landbouworganisaties en Algemene federatie van landbouwcoöperaties in de Europese Unie (COPA-COGECA), European Union of Wholesale with Eggs, Egg Products, Poultry and Game (EUWEP)

Referentie: http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/salmonella/impl_reg_en.htm

Titel: Guide to Good Hygiene Practice for the Prevention and Control of Pathogenic Microorganisms with particular Reference to *salmonella* in *Gallus gallus* (Broilers) reared for meat on farms, and during catching, loading and transport (Gids voor goede hygiënepraktijken inzake preventie, beheersing en bestrijding van pathogene micro-organismen met bijzondere aandacht voor *Salmonella* bij *Gallus gallus* (slachtkuikens) die op bedrijven worden opgefokt voor vleesproductie, en bij het vangen, laden en transporteren).

Auteur: Comité van professionele landbouworganisaties en Algemene federatie van landbouwcoöperaties in de Europese Unie (COPA-COGECA), Association of Poultry Producers and Poultry Trade in the EU (AVEC).

Referentie: http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/salmonella/impl_reg_en.htm

Titel: Community Guide to Good Practice for Hygiene and the application of the HACCP principles in the production of natural sausage casings (Communautaire Gids voor goede praktijken betreffende hygiëne en toepassing van de principes van HACCP bij de productie van natuurdarmen).

Auteur: European Natural Sausage Casings Association (ENSCA)

Referentie: http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/hygienelegislation/good_practice_en.htm

⁽¹⁾ PB L 139 van 30.4.2004, blz. 1.

INFORMATIE AFKOMSTIG VAN DE LIDSTATEN

Door de lidstaten verstrekte beknopte informatie inzake staatssteun die wordt toegekend overeenkomstig Verordening (EG) nr. 736/2008 van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen die visserijproducten produceren, verwerken en afzetten

(Voor de EER relevante tekst)

(2012/C 8/07)

Steun nr.: SA.33146 (11/XF)

Lidstaat: Frankrijk

Regio/Autoriteit die de steun verleent: FranceAgriMer, établissement national des produits de l'agriculture et de la mer.

Benaming van de steunregeling/naam van de onderneming die ad-hocsteun ontvangt: Producentenorganisaties

Rechtsgrond:

- Article 75 de la loi n° 1312/2003 du 30 décembre 2003 de finances rectificatives pour 2003.
- Artikel 17 van Verordening (EG) nr. 736/2008 van de Commissie van 22 juli 2008 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen die visserijproducten produceren, verwerken en afzetten
- Artikel 37, onder n), van Verordening (EG) nr. 1198/2006 van de Raad van 27 juli 2006 inzake het Europees Visserijfonds

Voorziene jaarlijkse uitgaven krachtens de regeling of bedrag van de verleende ad-hocsteun:

- 2 miljoen EUR in 2012
- 1,3 miljoen EUR in 2013
- 0,7 miljoen EUR in 2014

Maximale steunintensiteit: 60 %

Datum van inwerkingtreding: 2012

Duur van de regeling of van de individuele steunverlening (de datum waarop naar verwachting de laatste tranche zal worden uitgekeerd): De uiterste datum voor de indiening van het verzoek om uitbetaling van de laatste tranche is 31 december 2015.

Doelstelling van de steun: De herstructurering van producentenorganisaties steunen

Vermeld welk(e) artikel(en) van de artikelen 8 tot en met 24 wordt/worden gebruikt: Artikel 17 van Verordening (EG) nr. 736/2008 van de Commissie van 22 juli 2008 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen die visserijproducten produceren, verwerken en afzetten

Betrokken activiteit: Visserij en aquacultuur

Naam en adres van de steunverlenende autoriteit:

FranceAgriMer, établissement national des produits de l'agriculture et de la mer
12 rue Henri Rol-Tanguy
TSA 20002
93555 Montreuil-sous-Bois Cedex
FRANCE

Website waar de volledige tekst van de regeling of de criteria en voorwaarden voor de toekenning van de ad-hocsteun zonder toepassing van een steunregeling zijn te vinden:

<http://agriculture.gouv.fr/europe-et-international>

Motivering: Vermeld waarom een staatssteunregeling is vastgesteld en geen beroep is gedaan op steun in het kader van het Europees Visserijfonds:

Deze steun heeft ten doel de herstructurering van producentenorganisaties te steunen door middel van nationale kredieten die voortkomen uit de fiscale heffing die is bestemd voor OFIMER (dat sedert 1 april 2009 is vervangen door FranceAgriMer dat alle activiteiten van de vorige instelling heeft overgenomen).

Gebruikmaken van de vrijstellingsverordening is om twee redenen gerechtvaardigd:

- enerzijds is in het besluit van de Commissie met betrekking tot Staatsteun N 544/03 — parafiscale heffing bestemd voor de OFIMER — niet voorzien in dergelijke financiering in het kader van de structurele maatregelen van gemeenschappelijk belang omdat destijds niet was voorzien in deelname aan herstructureringsmaatregelen op grond van het FIOV. Deze financiering werd later in het besluit van de Commissie opgenomen op basis van artikel 37, onder n), van Verordening (EG) nr. 1198/2006 van de Raad van 27 juli 2006 inzake het Europees visserijfonds.
- anderzijds is het uit financieel oogpunt niet mogelijk om een beroep te doen op maatregel 3-1 (artikel 37) van de EVF-verordening (EG) nr. 1198/2006 rekening houdend met het intense gebruik dat van de desbetreffende middelen wordt gemaakt en het gebruik dat wordt, en zal worden, gemaakt van de kredieten voor de andere maatregelen en takken van het Europees Visserijfonds, waardoor de mogelijkheden voor herstructurering en herziening van het financiële model beperkt zijn.

Mededeling van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van het Koninkrijk der Nederlanden op grond van artikel 3, lid 2, van Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruik maken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen

(2012/C 8/08)

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie deelt mee dat een aanvraag voor een opsporingsvergunning voor koolwaterstoffen is ontvangen voor het blok H16, zoals is aangegeven op de kaart, die als bijlage 3 is gevoegd bij de Mijnbouwregeling (Staatscourant. 2002, nr. 245).

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie nodigt hierbij eenieder uit tot het indienen van een concurrerende aanvraag voor een opsporingsvergunning voor koolwaterstoffen voor het blok H16 van het Nederlands continentaal plat, onder verwijzing naar de in de aanhef genoemde Richtlijn en artikel 15 van de Mijnbouwwet (Staatsblad. 2002, nr. 542).

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie is voor de verlening van de vergunning bevoegd gezag. De criteria, voorwaarden en eisen, genoemd in de artikelen 5.1, 5.2 en 6.2 van de hierboven genoemde Richtlijn, zijn uitgewerkt in de Mijnbouwwet (Staatsblad. 2002, nr. 542).

Aanvragen kunnen worden ingediend gedurende 13 weken na de publicatie van deze uitnodiging in het *Publicatieblad van de Europese Unie* en dienen gericht te zijn aan:

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
ter attentie van de heer P. Jongerius, directie Energiemarkt
ALP/562
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
NEDERLAND

Aanvragen die na afloop van deze termijn zijn ontvangen, zullen niet in behandeling worden genomen.

De beslissing op de aanvragen wordt uiterlijk twaalf maanden na afloop van deze termijn genomen.

Nadere informatie is verkrijgbaar bij dhr. E. J. Hoppel, onder telefoonnummer: +31 703797762.

Mededeling van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van het Koninkrijk der Nederlanden op grond van artikel 3, lid 2, van Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruik maken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen

(2012/C 8/09)

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie deelt mee dat een aanvraag voor een opsporingsvergunning voor koolwaterstoffen is ontvangen voor het blok G18, zoals is aangegeven op de kaart, die als bijlage 3 is gevoegd bij de Mijnbouwregeling (Staatscourant 2002, nr. 245).

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie nodigt hierbij eenieder uit tot het indienen van een concurrerende aanvraag voor een opsporingsvergunning voor koolwaterstoffen voor het blok G18 van het Nederlands continentaal plat, onder verwijzing naar de in de aanhef genoemde Richtlijn en artikel 15 van de Mijnbouwwet (Staatsblad 2002, nr. 542).

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie is voor de verlening van de vergunning bevoegd gezag. De criteria, voorwaarden en eisen, genoemd in de artikelen 5.1, 5.2 en 6.2 van de hierboven genoemde Richtlijn, zijn uitgewerkt in de Mijnbouwwet (Staatsblad 2002, nr. 542).

Aanvragen kunnen worden ingediend gedurende 13 weken na de publicatie van deze uitnodiging in het *Publicatieblad van de Europese Unie* en dienen gericht te zijn aan:

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
ter attentie van de heer P. Jongerius, directie Energiemarkt
ALP/562
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
NEDERLAND

Aanvragen die na afloop van deze termijn zijn ontvangen, zullen niet in behandeling worden genomen.

De beslissing op de aanvragen wordt uiterlijk twaalf maanden na afloop van deze termijn genomen.

Nadere informatie is verkrijgbaar bij dhr. E. J. Hoppel, onder telefoonnummer: +31 703797762.

Mededeling van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van het Koninkrijk der Nederlanden op grond van artikel 3, lid 2, van Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruik maken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen

(2012/C 8/10)

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie deelt mee dat een aanvraag voor een opsporingsvergunning voor koolwaterstoffen is ontvangen voor het blok M3, zoals is aangegeven op de kaart, die als bijlage 3 is gevoegd bij de Mijnbouwregeling (Staatscourant 2002, nr. 245).

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie nodigt hierbij eenieder uit tot het indienen van een concurrerende aanvraag voor een opsporingsvergunning voor koolwaterstoffen voor het blok M3 van het Nederlands continentaal plat, onder verwijzing naar de in de aanhef genoemde Richtlijn en artikel 15 van de Mijnbouwwet (Staatsblad 2002, nr. 542).

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie is voor de verlening van de vergunning bevoegd gezag. De criteria, voorwaarden en eisen, genoemd in de artikelen 5.1, 5.2 en 6.2 van de hierboven genoemde Richtlijn, zijn uitgewerkt in de Mijnbouwwet (Staatsblad 2002, nr. 542).

Aanvragen kunnen worden ingediend gedurende 13 weken na de publicatie van deze uitnodiging in het *Publicatieblad van de Europese Unie* en dienen gericht te zijn aan:

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
ter attentie van de heer P. Jongerius, directie Energiemarkt
ALP/562
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
NEDERLAND

Aanvragen die na afloop van deze termijn zijn ontvangen, zullen niet in behandeling worden genomen.

De beslissing op de aanvragen wordt uiterlijk twaalf maanden na afloop van deze termijn genomen.

Nadere informatie is verkrijgbaar bij dhr. E. J. Hoppel, onder telefoonnummer: +31 703797762.

Mededeling van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van het Koninkrijk der Nederlanden op grond van artikel 3, lid 2, van Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruik maken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen

(2012/C 8/11)

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie deelt mee dat een aanvraag voor een opsporingsvergunning voor koolwaterstoffen is ontvangen voor het blok N1, zoals is aangegeven op de kaart, die als bijlage 3 is gevoegd bij de Mijnbouwregeling (Staatscourant 2002, nr. 245).

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie nodigt hierbij eenieder uit tot het indienen van een concurrerende aanvraag voor een opsporingsvergunning voor koolwaterstoffen voor het blok N1 van het Nederlands continentaal plat, onder verwijzing naar de in de aanhef genoemde Richtlijn en artikel 15 van de Mijnbouwwet (Staatsblad. 2002, nr. 542).

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie is voor de verlening van de vergunning bevoegd gezag. De criteria, voorwaarden en eisen, genoemd in de artikelen 5.1, 5.2 en 6.2 van de hierboven genoemde Richtlijn, zijn uitgewerkt in de Mijnbouwwet (Staatsblad 2002, nr. 542).

Aanvragen kunnen worden ingediend gedurende 13 weken na de publicatie van deze uitnodiging in het *Publicatieblad van de Europese Unie* en dienen gericht te zijn aan:

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
ter attentie van de heer P. Jongerius, directie Energiemarkt
ALP/562
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
NEDERLAND

Aanvragen die na afloop van deze termijn zijn ontvangen, zullen niet in behandeling worden genomen.

De beslissing op de aanvragen wordt uiterlijk twaalf maanden na afloop van deze termijn genomen.

Nadere informatie is verkrijgbaar bij dhr. E. J. Hoppel, onder telefoonnummer: +31 703797762.

Door de lidstaten verstrekte beknopte informatie inzake staatssteun die wordt toegekend overeenkomstig Verordening (EG) nr. 736/2008 van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen die visserijproducten produceren, verwerken en afzetten

(Voor de EER relevante tekst)

(2012/C 8/12)

Steun nr.: SA.33387 (11/XF)

Lidstaat: Spanje

Regio/Autoriteit die de steun verleent: Comunitat Valenciana.

Benaming van de steunregeling/naam van de onderneming die ad-hocsteun ontvangt: Ayudas a explotaciones de piscicultura.

Rechtsgrond: Resolución de 4 de mayo de 2011, de la Conselleria de Agricultura, Pesca y Alimentación, por la que se adjudican a AGROALIMED determinadas tareas en explotaciones de piscicultura.

Voorziene jaarlijkse uitgaven krachtens de regeling of bedrag van de verleende ad-hoc steun: 20 000 EUR

Maximale steunintensiteit: 100 %.

Datum van inwerkingtreding: De datum van bekendmaking.

Duur van de regeling of van de individuele steunverlening (niet langer dan 30 juni 2014). Vermeld: laatste kwartaal van het begrotingsjaar.

Doelstelling van de steun: de tenuitvoerlegging van gezondheidsmaatregelen bij aquacultuursoorten die worden gekweekt in viskwekerijen van de autonome gemeenschap Valencia.

Vermeld welk(e) artikel(en) van de artikelen van 8 tot en met 24 wordt/worden gebruikt: Artikel 14. Steun voor maatregelen inzake de diergezondheid.

Betrokken activiteit: Viskwekerijen.

Naam en adres van de steunverlenende autoriteit:

Conselleria de Agricultura Pesca y Alimentación
C/ Amadeo de Saboya, 2
46410 Valencia
ESPAÑA

Website:

http://www.agricultura.gva.es/web/c/document_library/get_file?uuid=d9ffb5e3-e479-44fb-894e-8b6b3a2b234d&groupId=16

Motivering: Gezien de speciale kenmerken van viskwekerijen is het raadzaam een aantal preventieve maatregelen inzake de gezondheid van mens en dier ten uitvoer te leggen. De maatregelen waarvoor steun wordt verleend, zijn de maatregelen die zijn vastgesteld in artikel 14 van Verordening (EG) nr. 736/2008 — „Steun voor maatregelen inzake de diergezondheid” — en die ten uitvoer worden gelegd in het kader van het jaarlijkse programma inzake de diergezondheid voor 2011.

Abonnementsprijzen 2012 (excl. btw, incl. verzendkosten voor normale verzending)

<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , L- en C-serie, uitsluitend papieren versie	22 officiële talen van de Europese Unie	1 200 EUR per jaar
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , L- en C-serie, papieren versie + dvd (jaarlijks)	22 officiële talen van de Europese Unie	1 310 EUR per jaar
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , L-serie, uitsluitend papieren versie	22 officiële talen van de Europese Unie	840 EUR per jaar
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , L- en C-serie, dvd (maandelijks) (cumulatief)	22 officiële talen van de Europese Unie	100 EUR per jaar
<i>Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie</i> (S-serie: Overheidsopdrachten en aanbestedingen), dvd, verschijnt één keer per week	Meertalig: 23 officiële talen van de Europese Unie	200 EUR per jaar
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , C-serie „Vergelijkende onderzoeken”	Taal (talen) van het (de) vergelijkende onderzoek(en)	50 EUR per jaar

Het abonnement op het *Publicatieblad van de Europese Unie*, dat in de officiële talen van de Europese Unie verschijnt, is verkrijgbaar in 22 verschillende taalversies. Het abonnement omvat de L-serie (Wetgeving) en de C-serie (Mededelingen en bekendmakingen).

Ieder abonnement geldt slechts voor één enkele taalversie.

Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 920/2005 van de Raad, bekendgemaakt in Publicatieblad L 156 van 18 juni 2005, waarin is bepaald dat de instellingen van de Europese Unie tijdelijk niet verplicht zijn om alle rechtsbesluiten in het lers te redigeren en in die taal bekend te maken, worden de in het lers opgestelde nummers van het Publicatieblad apart verkocht.

Het abonnement op het *Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie* (S-serie: Overheidsopdrachten en aanbestedingen) omvat alle 23 officiële taalversies op één meertalige dvd.

Op verzoek kunnen de abonnees op het *Publicatieblad van de Europese Unie* eveneens de verschillende bijlagen van het Publicatieblad ontvangen. De abonnees worden op de hoogte gebracht van het verschijnen van bijlagen door middel van een „Bericht aan de lezer” in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Verkoop en abonnementen

Abonnementen op verscheidene niet-kosteloze publicaties, zoals het abonnement op het *Publicatieblad van de Europese Unie*, zijn verkrijgbaar bij onze verkoopkantoren. Een lijst met verkoopkantoren is te vinden op het volgende internetadres:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_nl.htm

Via EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) heeft u direct en gratis toegang tot het recht van de Europese Unie. Op deze website kunt u het *Publicatieblad van de Europese Unie* raadplegen. U vindt er eveneens de Verdragen, de wetgeving, de jurisprudentie en de voorbereidende wetgevende besluiten.

Meer informatie over de Europese Unie is te vinden op de volgende website: <http://europa.eu>

Bureau voor publicaties van de Europese Unie
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

NL